JAVA-BODE.

NIEUWS- HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE.

A°. 1856. Woensdag 17 September. N°. 75.

Prijs per half jaar voor *Batavia* . . . . *f* 12,50.
» » » » » *Java* . . . . » 15,—.
» » » » » *Buitenbezittingen* . . » 17,50.
De betaling geschiedt vooruit. — Brieven *franco*.

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor postlijd.

De prijs der Advertentien is ZESTIG duiten voor de Vijf Woorden. Bij eerste of meerdere herhaling DERTIG » » » » Behalve het Zegel voor den Lande. Advertentien kunnen worden aangenomen tot ELF ure's voormiddags.

Bij deze Courant behoort één BIJVOEGSEL.

Door de vertraagde uitgave der *Javasche Courant*, is het Officiëel gedeelte, daarin voorkomende, niet in ons Nommer van heden kunnen worden opgenomen.

Vendutien

Donderdag 18 September, voor het commissiehuis van *Gebr. Roselje & Co.*

en

's Avonds ten 7 ure, in de Harmonie, door *Lange & Co.*

Vrijdag 19 September, wegens vertrek, ten huize van den heer *J. P. Louran*, in gang Polones.

Aangekomen Vreemdelingen.

Van den 11 tot en met den 15 September 1856.

HOTEL WILLEM II. *C. Tinneveld*, van Onrust. — *J. F. Beekmeijer*, van Cheribon. — *J. G. Suter*, van Buitenzorg.

HOTEL DER NEDERLANDEN. *J. F. van den Bolck*, van Samarang. — *P. Leeterback*, van Cheribon. — *R. Boelens de Weerdt*, van Soerabaija. — *J. P. Agema jr.*, van de Reede. — *A. de Veer de Rochemont*, van Nederland. — Mevr. *de Rochemont*, van Idem. — *J. M. Pfeill*, van Hellevoet. — *J. van Loenen* en *Echtgenoot* van Tonel.

MARINE HOTEL. *J. A. Toner*, van Amsterdam. — *H. C. Haacke*, van Idem. — *J. J. C. Neijte*, van Samarang. — *van der Heijden*, van de Reede.

JAVA HOTEL. *J. Alberts*, van Londen. — *F. Koch*, van Amsterdam. — *C. Pocutier*, van Copenhagen. — *G. Backer*, van Hamburg. — *L. Crevecoeur*, van Samarang. — *H. A. van Harte*, van Rotterdam. — *D. Baumgarten*, van Idem. — *P. C. van der Meulen*, van Idem. — *J. van Oppen*, van Lampongsbaai. — *F. L. Sock*, van Rotterdam. — *Immink*, van Idem.

Advertentiën.

Getrouwd:

E. A. HALEWIJN
met
E. F. LINNENSCHMIDT VAN LOFFELT,
te 's HERTOGENBOSCH, *den* 16 *Junij* 1856.

DJATTIROGO, (TOEBAN) *den* 30 *Augustus* 1856.
Eenige kennisgave. (2186)

Getrouwd:

B. J. VAN ECK,
Wedr. van Jonkvw. *C. C. F. L. de Charon de St. Germain*,
met
L. H. C. VAN BARTHOLD.

SOERABAIJA, 6 *September* 1856.
Eenige Kennisgave. (2229)

Bevallen van eene ZOON *H. Kruseman*, *Dezentjé*.

SALATIGA, 17 *Augustus* 1856. (2278)

Heden beviel voorspoedig van een welgeschapen ZOON *C. P. A. van Steeden*, *Colet*.

MACASSER, 27 *Augustus*. (2219)

Bevallen van eene welgeschapene DOCHTER *H. Lebert*, *Gerards*.

SAMARANG, 3 *September* 1856.
Eenige kennisgave. (2218)

Voorspoedig bevallen van eenen ZOON, *H. E. Potter*, geliefde Echtgenoote van

(2251) H. H. BOREL.

SAMARANG, 11 *September* 1856. (2251)

Heden beviel voorspoedig van eene DOCHTER, *S. M. L. de Waal*, geliefde Echtgenoot van

(2264) Mr. R. A. EEKHOUT.

BATAVIA, 15 *September* 1856.
Eenige Kennisgeving.

Heden overleed, na een smartelijk lijden van 16 dagen, mijne geliefde DOCHTER, *Elisabeth Theodora*, in den ouderdom van ruim 22 jaren.

C. PERSIJN.
(2224) C. D. PERSIJN,
geb. van Gumster.

KORDOES (Res. JAPARA), 22 *Augustus* 1856.

In Amsterdam is op den 2den Julij 1856, in den ouderdom van circa 55 jaren overleden, Mr. *Willem Hendrik Nolthenius*, advocaat, diepbetreurden broeder en behuwdbroeder van

J. J. NOLTHENIUS.
(2225) E. C. NOLTHENIUS,
Gasman.

SALATIGA, 3 *September* 1856.

Heden overleed mijn innig geliefde Echtgenoot, de heer *J. P. H. Bastings*, in den ouderdom van even dertig jaren, mij twee jonge kindertjes nalatende.

Wed. J. BASTINGS,
(2227) geb. *Meinsma.*

SOERAKARTA, 4 *September* 1856.

Op heden overleed mijn geliefde echtgenoot *C. F. van der Linden.*

7 *September* 1856.

(2246) D. P. DE HAAN.

Uit hoofde der zoo algemeene deelneming bij de dood van mijnen schoonzoon *Peter Ruyl*, betuig ik langs dezen weg mijnen hartlijken dank, voor de talrijke en vertroostende belangstelling mij bewezen, bij dit tiende verlies, dat mij als vader heeft getroffen.

(2220) JOHANNES RUIJL.

BATAVIA, 10 *September* 1856.

VENDUTIE

op Donderdag den 18 September 1856,

voor het commissiehuis van *Gebr. Roselje & Co.*,

van Engelsch Aardewerk, eene kleine partij gebruikte gave Leggers, Kramerijen, divers IJzer- en Staalwerk, zooals: Bijtels, Zagen, Bankschroeven, Scharnieren, Boren, Nijptangen, Vijlen, Messen, Scharen, eenige kistjes met Timmermansgereedschap, voorts diverse Lijnwaden, losse en gezette Brillanten, gouden Cylinder Horologien, enz. enz. (2232)

Donderdag avond 18 September 1856,

zal door de boekhandelaren **LANGE & Co.**, in een der localen van de **Societeit de Harmonie**

VERKOOPING VAN BOEKEN

worden gehouden.

De verzameling bestaat meerendeels uit Schei- en Natuurkundige, diverse Wetenschappelijke en Romantische werken, een goed Boekenrak, enz., alles breeder vermeld bij Catalogus, die allerwege zal worden gedistribueerd en op aanvrage gratis te bekomen is. (2234)

Vendutie

Op Vrijdag den 19 September 1856.

wegens vertrek
ten huize van den Heer **J. P. Louran** in Gang Polones,

van eenen netten en zoo goed als nieuwen inboedel bestaande uit Europeesche en inlandsche meubelen, spiegels, schilderijen, hang- en staanlampen, eene bijzonder fraaije Pianino uit de fabrijk van *Dubray en Jelmini te Parijs*, een ijzeren brandwaarborgkast, een toerrijtuig (mylord) en palanquin, een bendij, voorts twee span zeer goede wagenpaarden, tuigen, diverse dispens, keuken- en stalgereedschappen, bloemen in potten, enz., enz.

Daags te voren voor een ieder te bezigtigen (2257)

Verkoop van een Schip.

Met referte aan de anonce in de Java Courant van 3 dezer No. 71, wordt bij deze bekend gemaakt dat de verkoop van de Engelsche schoener **TOM TOUGH**, zal plaats hebben bij publieke veiling op Vrijdag den 19 dezer.

(2231) **FRASER, EATON & Co. qq.**

SOERABAIJA, 8 *September* 1856.

Vendutie

op Maandag den 22 September 1856,

wegens vertrek,
voor het woonhuis van den Heer **D. T. Pryce** op Kramat, door *John Pryce & Co.*,

van eenen netten en goed geconserveerden inboedel bestaande uit mahoniehouten meubelen, spiegels, en schilderijen, glas- en kristalwerk, eet- en theeserviezen, eene piano, uit de fabriek van *P. de Ruyter*, hangtafel- en pianolampen, en verder van Sidney- en andere wagenpaarden, 2 fraaije rijpaarden, Engelsche wagens, wagentuigen, heeren- en dameszadels, melkgevende koeijen, eenige kalveren en eenen stier, alsmede van eene fraaije collectie bloemen.

Op Zondag den 21sten September te bezigtigen.
(2268)

Hout-Vendutie

op Dingsdag den 23 September 1856,

Op het Heemradenplein à 2% vendusalaris van eene groote partij Jattiehouten Balken, Duigen, Doodkistplanken enz., enz.

(2269) JOHN PRYCE & Co.

PELAGIE. (vervolg.)

Den ouden man deed die nieuwe, treurige toestand van zijn kind innig leed, maar hij hoopte op den heilzamen invloed van den tijd en baad als vroeger den Hemel om bijstand. Ten spijt der bleekheid, die zich over Pelagie's gelaat uitbreidde, was zij nog altijd schoon als een engel, ja zij was in den laatsten tijd zelfs nog schooner geworden. Haar oog had een vochtigen glans verkregen, die aan hetzelve iets dweepachtigs verleende; zij was geenzins ziekelijk van voorkomen; zij ontwikkelde zich op eene betooverende wijze in de schoonste evenredigheid.

Den dag na dit gesprek verscheen een met goud gegaloneerde lakei in den Toren van Nesle en bragt den ouden Briffaud in naam van zijnen heer, den graaf de Luines, kostbare geschenken voor Pelagie. Deze bestonden uit een nog prachtiger versiersel dan zij vroeger na deszelfs bevrijding had ontvangen; voorts uit heerlijke kleederen van zijde en fluweel, die naauwelijks voor het arme meisje pasten; eindelijk uit duizend dukaten in eene sierlijke chatouille, tot uitzet voor Pelagie, zoo als de overbrenger zich uitdrukte. Briffaud gevoelde zich geheel verrast bij dit inderdaad koninklijk geschenk en vloeide over van dankbetuigingen, welke hij den bediende verzocht aan zijnen genadigen heer over te brengen. Maar Pelagie, welke de oude met alle moeite op deze heerlijkheid en dezen rijkdom opmerkzaam poogde te maken, bleef koud en zonder deelneming bij den aanblik derzelve. Zij liet glimlagchend haar oog vallen op den smallen, gouden ring, dien zij aan den vinger droeg en dien Charles haar had gegeven, toen hij nevens haar op het bankje zat en haar een kus ontroofde.

De prachtige kleederen waren een geschenk der marquise Bertalda. De Luines was niet wreed genoeg het meisje daarmede bekend te maken, zoo als dan ook het berigt van zijne verloving niet tot in de eenzaamheid van den Toren was doorgedrongen. Briffaud ook, die toevallig zulks later vernam, was op zijne hoede haar daarvan iets te zeggen.

»Nu, mijn kind, zeide de oude met van vreugde glinsterende blikken, waarmede hij zijne Pelagie tot blijdschap wilde opwekken, zijn wij door u rijk geworden, en wij zouden deze duistere, muffe plaats kunnen verlaten om huis en hof te koopen en in de warme lucht daar buiten te leven. Wat dunkt u?”

Zij schudde nadenkend het hoofd en zeide: »Neen, ik mag niet, ik kan niet van hier weg.

— Gij hebt gelijk, mijn kind. Wij zullen blijven. Wat zullen wij ook daar buiten doen in eene ons vreemde wereld, onder menschen die ons vreemd zijn? Hier slechts is onze wereld, mijne Pelagie! hier willen wij blijven en wachten en minnen, totdat ik ...”

Hij kon niet meer zeggen; hij onderdrukte met geweld de tranen, die bij de gedachte aan zijnen dood opwelden, en bij de gedachte dat dan zijne nicht zou alleen staan op de haar vreemde aarde.

Pelagie merkte zijne gemoedsbeweging niet op; zij overzag nog eens de rijke gaven, die voor haar uitgebreid lagen; dan schudde zij met het hoofd en zeide bitter lagchend: »Waartoe dat alles? waarom heeft hij mij de ziel gegeven, als hij mij niet mint? ziet gij, oom! hij is zelfs niet gekomen. En andermaal zag zij weêmoedig neêr op den ring.

Dat is het juist, mijn kind! zeide Briffaud vertroostend, dat ons tot bewijs kan verstrekken, dat hij ons niet vergeet, en dat hij spoedig zal komen, zoodra het zijne veelvuldige bezigheden zullen veroorloven. Hebt gij het niet gehoord? hij is graaf geworden zoo als zijn bediende zelf zeide. Ja, hij geldt gewis veel, misschien alles bij den koning. En regt besien, zijn wij het eigenlijk aan wie hij zijn geluk te danken heeft, of eigenlijk gij alleen. Het was een verschrikkelijk waagstuk van u; ik kan er nooit zonder beivering aan denken. Hadde de maarschalk het vernomen, en ware de Luines aanslag verijdeld, dan zouden wij beiden zijn verloren geweest.

— Hij is graaf geworden? herhaalde het meisje, aan ééne gedachte hangen blijvende — neen, hij is altijd nog Charles; in mijn hart is hij eenwig Charles. Het

Vendutie van Europesche Meubelen.

Op Maandag den 29sten dezer,

zullen de ondergeteekenden in een der localen van *E. Moormann & Co.* aan de groote rivier vendutie houden van eene groote hoeveelheid in Holland vervaardigde massief Mahonihouten Meubels als:

3 Pracht Piano's, expresselijk voor dit klimaat vervaardigt in een fraai bewerkt **Palissanderhout Meubel**, uit de fabriek van *M. F. Rachals & Co.*
5 stellen **Ameublementen** bekleed met velour d'Utrecht, bruin blaauw en groen maroquin leder.
2 **Cleopatras** bekleed met zwart leder.
4 ronde **Tafels** met wit marmeren bladen.
2 Ovale » » » »
6 **Consoles** met Spiegels en wit marmeren bladen.
6 **Toiletten** » wit marmeren bladen.
6 Idem à Commode.
6 **Waschtafels** met wit marmeren bladen en Waschgereedschap.
6 **Kleerkasten.**
6 **Boekenkasten.**
6 **Etagèrekasten** met Spiegelglas en Spiegels.
2 Idem zonder id.
4 **Bonheurs du jour** met Spiegels.
2 **Buffetten** met wit marmeren bladen.
2 **Spiegelkasten.**
1 **Bloementafel** met Bloempotten etc.
2 **Scheerspiegels.**
6 **Speeltafels.**
2 uittrek **Eettafels** van 24 en 36 Couverts.
12 **Knaapjes.**
12 **Stoelen** à la Voltaire.
4 **Wipstoelen** met rotting zitting.
2 Idem » leder.
2 **Kantoorstoelen.**
2 **Ziekenstoelen.**
Schilderijen in olieverw, **Pleetwerken, Vloerkleeden, Moderateur Lampen**, etc., etc.

verder

van een factuur Fransche Conserves als: Kisten ingemaakt getruffeerd Gevogelte en Vleesch, Groenten, Truffes, Champignons Sardines, Patés de foies truffées, etc. Vruchten op Brandewijn, Siroop en Water, Geleiën, fruits Candis, Bonbons en Suikerwerk, Olives farcis en au Sel, kistjes geassorteerde Siropen, Prunes d'Ente, kistjes Macaroni en Vermicelli, Soepgroenten, etc., etc.

Alles Zaturdag en Zondag den 27 en 28 dezer in voormelde pakhuizen voor een ieder te bezigtigen.

(2238) VAUPEL & Co.

De **Vogelnesten** van het land Klappa Noengal (pluk van dit jaar) zullen den 30 dezer des morgens ten 10 ure geveild worden in de Toko van

(2259) T. CRONE, VAN DER BEEK & Co.

Gebr. Roselje & Co.

zullen op hunne Vendutie van Donderdag 18 dezer verkoopen:

25 GLAZEN RUITEN,

127 bij 60 Ned. duimen. (2270)

Per *Alcyone* ontvangen:

BILLARDTAFELS

compleet, met leijen bladen.

(2272) GEBR. ROSELJE & Co.

Verkrijgbaar

groote pekelharing, 2 rec. het dozijn, gerookt spek en zuurkool bij kleine portiën, allerhande hollandsche en fransche provisiën, Rendorp's haantjesbier, lansbier, pale-ale, Fockinks likeuren, versch banket, bonbons, pistaches, vanille- en manilla beschuitjes, succade, snippers, gekristaliseerde vruchten, enz.

(2263) J. VAN DEN MUIJSENBERG.

Verkrijgbaar:

HAMBURGER PATERVLEESCH.

(2248) LOURAN & VAN WALCHREN.

Parfumeries

de la société hygiénique, crême d'amande pour la barbe, jolies verres pour cadeaux, gants de soie et glacés, tapisseries commencées, coussins finis et montés, poudre Newbolt, vinaigre de Bulty, chaussettes de couleur, robes de soie et fantaisie, chez

(2260) M. JANET.

Vanille

par livre ou par baton, chez

(2262) A. CORMANE.

TE KOOP De **Javaansche & Hollandsche drukkerij, boek- & Papier-handel** enz. te Soeracarta gevestigd onder de firma *Gebr. Hartevelt & Co.*
Nadere informatiën met franko brieven aan de gemelde firma of *Oliphant & Co.* te Samarang. (2245)

Te Koop.

Indramayosche Bloempotten.

Te bevragen bij

(2253) H. M. VAN DORP.

BATAVIA, 1856.

TE HUUR Een Huis in de Beerendregtslaan. Adres

(2277) A. THIEBAULT.

TE HUUR Een locaal, steeds gebruikt voor eene Toko, gelegen op Passer Pisang, te aanvaarden op 1 October aanstaande. Adres

(2267) O. WAITZ, qq.

TE HUUR Een Huis op Goenong Saharie, thans bewoond door den heer *Winser*. Adres

(2261) Wed. MOSER.

TE HUUR Terstond een Huis op Noordwijk zeer geschikt voor **Toko** huurprijs *f* 70. Adres

(2273) J. VAN DEN MUYSENBERG, *Rijswijk.*

TE HUUR Twee gemeubileerde Kamers in de gang Secretarie.

(2266)

Kamers te Huur

op Noordwijk

Adres

(2244) LANGE & Co.

---

f 40,000 minstens

wordt als bodemerij gevraagd op schip en ladingsvracht, voor het Bremerschip **MARTHA** groot 500 tonnen, kapitein **Thurnau**, informatien te bekomen bij de agenten, de firma *Metzendorff, Wilmans & Co.* en bij den Notaris *J. R. Kleijn*, bij welke laatste inschrijvings billetten kunnen worden ingediend, tot des namiddags een ure van donderdag den 18 September 1856. (2241)

Wordt te Koop gevraagd:

Eene **Europeesche** vis-à-vis met ruime zittingen, nieuw model, benevens een span goede Wagen-paarden (Tjandjoersch ras) ter hoogte van 4 voet 3 tot 4 duim, zullende niet zoo zeer op de prijs als wel op deugdelijkheid en schoonheid worden geattendeerd.

Adres den Heer *H. M. van Dorp* Boekhandelaar.

(2256)

In de residentie Djocjocarta wordt een **genees-, heel- en verloskundige** verlangd, aan wien gunstige vooruitzigten kunnen worden gegeven.

Hierop reflecterenden, gelieven zich te adresseren onder lett. B., postkantoor Djocjocarta. (2252)

Een ingezeten dezer kolonie, sedert jaren eigen zaken gedreven hebbende, bekend met den **handel en landelijke ondernemingen**, wenschte zich te associëren of met vooruitzigt daartoe, als **procuratiehouder** of **administrateur** te engageren in eene solide handelszaak of landelijke onderneming. Behalve andere bewijzen van soliditeit (*des noods* borgtogt), is hij in staat *f* 20.000,— of *meer* bij te brengen.

Adres X. Z.

(2247) H. M. VAN DORP.

Wordt bekend gemaakt,

dat in het vervolg de Zondagschool zal gehouden worden, ten huize van den heer *Brandes* op Noordwijk. De school zal voorloopig geopend zijn des Zondags 's morgens van elf tot één uur. Diegenen, welke van het gratis onderwijs aldaar, wenschen gebruik te maken, gelieven zich te vervoegen ten huize van Ds. *Brumund*, Koningsplein, of van den heer *te Niet*, Batoe-toelis. (2222)

Men verlangt in de Binnenlanden van Java eene bonne, ter oppassing van 3 jonge kinderen. Adresseren onder lett. O, bij de heeren

(2217) LANGE & Co.

Verloren

Een Hondje (wit met bruin), zijnde een reu (Azor). De vinder wordt verzocht dezelve terug te brengen bij den heer *van Beem*, Bazaar Baroe. Op eene belooning kan men rekenen. (2236)

Een jong mensch, sedert verscheidene jaren op een der voornaamste procureurskantoren als eerste klerk werkzaam geweest zijnde, zoekt alhier eene dergelijke betrekking bij eenen procureur of notaris.

Nadere inlichtingen te bekomen bij

(2226) H. M. VAN DORP.

Eene Jufvrouw van de protestantsche godsdienst, en reeds eenige jaren bij het onderwijs werkzaam, wenschte zich gaarne als **GOUVERNANTE** geplaatst te zien, liefst in de binnenlanden.

Brieven franco, letter M. bij

(2239) H. M. VAN DORP.

INDISCH STAATSBLAD 1855,

Noman-editie,

ad *f* 3.— franco per post.

De Indische Staatsbladen 1816 t/m. 1855 compleet in twee heel lederen banden . . . . *f* 60.— te Batavia en Samarang bij

(2279) VAN HAREN NOMAN & KOLFF.

Alle mogelijke stukken voor

Landelijke Administratiën,

te bekomen bij

(2254) H. M. VAN DORP.

BATAVIA, 1856.

---

hart is de god in ons, niet waar, lieve oom? En gij zegt: maar God zijn wij allen gelijk; zoo zijn wij ook in het hart allen gelijk.

— Dat mag waar zijn, lief kind! In uw hart mag hij altijd Charles heeten en hij mag als zoodanig in uwe herinnering leven; maar voor de wereld is hij toch de magtige graaf de Luines.

Hij deed daarop alle kostbaarheden bij elkander en sloot ze weg in kisten en kassen. Hij gevoelde eene merkbare vreugde over die geschenken, maar hij wenschte ook zijn kind het besef toe, zich daarover te kunnen verblijden.

Vier weken waren er sedert deze gebeurtenis verloopen. Pelagie zat des morgens aan het venster en zag droomerig voor zich heen. Zij verwachtte pater Cecil, die nog steeds haar vriendelijke leermeester was. Toen vloog eensklaps eene krasi op de traliën van het venster en pikte met haar snavel aan het glas. Pelagie zag op: het was Loulou. Met een kreet van vreugde opende het meisje het raam, en de vogel vloog met krassend geschreeuw naar binnen en zette zich op haren arm. Loulou, Loulou! riep het meisje, en tranen biggelden over hare wangen. Zij drukte de krasi aan haar hart en overdekte zer met teedere kussen. »Zoo is dan ook Loulou, zeide zij diep ontroerd, verlaten geworden even als Pelagie; ook Loulou wordt niet meer bemind, evenmin als de arme Pelagie." Zij barstte bij die woorden in tranen los.

De Luines had in waarheid sedert langen tijd dat kinderachtig spel vergeten; zijn geest werd thans door andere spelen bezig gehouden. Natuurlijk, dat de vogel die zich verwaarloosd zag, zich begon te vervelen en naar zijne vroegere gebiedster, speelnoote en leermeesteresse terugverlangde. Zijn instinct bragt hem naar zijne voormalige verblijfplaats, die hij ook gelukkig vond. Hier was alles bij het oude gebleven, behalve Pelagie, waarvan echter de vogel geen begrip had.

Toen het meisje had uitgeweend — het waren de eerste, rijke tranen, die haar eene volkomene oplossing van haar ongeluk gaven — ging zij met Loulou op de bank zitten als voormaals, sprak met hem op dezelfde wijze als vroeger en gaf hem duizend zoete woordjes. »Hij komt toch van Charles!" zeide zij eindelijk, en de zwarte, leelijke vogel scheen haar een bode der liefde te zijn. Ook pater Cecil, die kort daarop verscheen, en de oom, die van zijne bezigheden terugkwam, verwonderden zich niet weinig over het terugkeeren der krasi, die allen met luid gekras begroette. »Het is goed, dacht de oude bij zich zelven, zij heeft weder een speeltuig, dat geeft haar eenige verstrooijing."

10.

Men had het lijk des maarschalks in alle stilte des nachts in eene kerk bijgezet. Maar het woedende gemeen sloeg den daaraanvolgenden morgen de doodkist aan stukken, scheurde het bloedig ligchaam er uit en hing het onder gejubel aan de galg. Toen werd het door de razenden verminkt, aan stukken gesneden, door de straten gesleept en eindelijk verbrand. Zoodanig was het einde van den man, die door de genegenheid en gunst des konings langen tijd eene belangrijke rol gespeeld had, en die, zoo als de meeste menschen die zich uit lagen tot hoogen staat verheffen, geen doel of maat had weten te houden. Aan de koningin-moeder, die nog altijd in de Louvre gevangen zat en van den koning verwijderd gehouden werd, stond men eindelijk toe eene verbanningsplaats te kiezen: zij koos Blois. Bij het scheiden zeide zij tot den kring harer trouw gebleven dienaren de beteekenisvolle woorden: »De kraaijen hebben mij overwonnen, maar ik zal tegenkeeren met valken, en wee dan de eersten." Hetgeen verder met dit woord in verband staat en er betrekking op heeft, behoort niet tot ons verhaal.

Aan den heer de Luines, die zoo als wij weten in den gravenstand verheven was, schonk de koning al de verbeurd verklaarde goederen van den maarschalk d'Ancre. De gunsteling weigerde ze aan te nemen, hetgeen schijnbaar op de hovelingen eenen goeden indruk maakte, maar op uitdrukkelijke bevel des konings moest hij wel toegeven. De voormalige page was reeds een volmaakt hoveling geworden. De markiezin Ber-

CIRQUE EUROPEËN

à BATAVIA.

Direction de MM. Schmidt, Gunerius & Co.

Avec l'autorisation de M. le Résident de Batavia.

Samedi le 20 Septembre 1856.

EXCERCICES EQUESTRES.

Première Partie.

1. **Jeu de Barre,** par Mrs. *Schmidt, Denk* et *Chevallier.*
2. **Les Mystères de Paris,** Scène et Travertissement par M. *Tibbs.*
3. **Figaro,** dressé en liberté, par M. *Schmidt.*
4. **La Fortune,** Scène et Travertissement par Mlle *Virg. Tourniaire.*
5. **Mont-au-ciel,** par Mrs. *Schmidt* et *Denk.*
6. **Entrée du Clown.**
7. **Mr. Gunerius,** Travail en force sur 2 chevaux.

20 Minutes d'entracte.

Deuxième Partie.

8. **Les Sauts de barrière,** par M. *L. Chevallier.*
9. **Entrée des deux Clowns.**
10. **Travail en force,** par Mlle *Caroline Breiner.*
11. **Le Gymnase,** par M. *Baldouin.*
12. **Grand Carroussel,** par 4 cavaliers, Mrs. *Schmidt, Gunerius, Tibbs* et *Denk.*
13. **Carroussel seul,** par M. *Schmidt.*
15. **Quadrille** des Mousquetaires.

PRIX:

Un billet d'Entrée		f 5.—
» » »	avec place reservée	» 5½
» » »	pour un enfant	» 2½
» » »	pour un officier jusqu'au grade de capitaine	» 3.—
» » »	pour un militaire jusqu'au grade d'adjudant sous-officier	» 2.—

On peut se procurer des billets d'entrée et se reserver des places au bureau de la Direction, au Koningsplein, *tous les jours*, de 8 à 10 heures le matin et de 4 à 6 heures l'après-midi.

On commencera à 8 heures du soir.

(2275)

Dressage de chevaux et leçons d'équitation.

Les soussignés ont l'honneur de faire savoir au public de Batavia, qu'ils s'occupent du dressage de Chevaux et donnent des leçons d'équitation.

S'adresser au Cirque Européën.

(2274) SCHMIDT, GUNERIUS & Co.

Het vertrek der stoomboot **LANGAN LAMONGAN** is bepaald als volgt:

Van Batavia naar Samarang

den 5, 15 en 25 van iedere maand.

Van Samarang naar Batavia

den 10, 20 en 30 van iedere maand.

Adres

(2258) MACLAINE, WATSON & Co.

Cirque Européën.

Direction de MM. *Schmidt, Gunerius & Co.*

Condition

de l'abonnement de seize représentations.

Place reservée pour 16 cartes	f 4	chacun.
» non reservée idem	- 3	id.
Les enfants au-dessous de l'age de 8 ans idem.	- 2	id.
Pour tour idem	- 2	id.

Les cartes et places ne seront pas personelles.

Hors l'abonnement le prix des Cartes reste fixé comme à l'ordinaire.

RÉPERTOIRE

des pièces qui seront données pendant ces seize représentations.

Maseppa, pantomime. — Fra Diavolo, pantomime. — Le tonnelier. — Les trois amants de Paris. — Les deux lanciers Français. — Grand caroussel. — Quadrille, Mousquetaire. — Manœuvres en bourgeois. — Grand steeple chase. — L'escamotage, scène comique. — Les trois Joquets, scène comique. — Cavallerie improvisée, scène comique. — Pas des deux Indiens. — Le passage du pont. — L'échasse et la sulphide. — Le bandit. — Les tableaux équestres. — Les trois Hercules. — Le jeune Indien. — Les quatre saisons. — Pas de trois. — La Valencienne. — Blaise et Babitte. — L'incroyable. — Le sauvage. — Les antipodes. — Le jeu de Barre. — Les mystères de Paris. — La poste royale. — Manœuvre de Cosaques.
et beaucoup d'autres, dont le détail serait trop long.

La direction croit pouvoir assurer le public, qu'il sera content des 16 représentations, qu'elle donnera. Jusqu'ici les chevaux n'ont pu faire beaucoup de preuves, à cause des fatigues et maladies par le long voyage de mer.

S'adresser pour l'abonnement au bureau de la direction au Koningsplein *tous les jours* de 8 à 10 heures du matin et de 4 à 6 heures de l'après midi.

(2276) SCHMIDT, GUNERIUS & Co.

Voor den **zeer geringen prijs** van f 25 zijn te bekomen, eenige exemplaren van

Schlosser,
Geschiedenis der 18de Eeuw,

bij den boekhandelaar

(2255) H. M. VAN DORP.

BATAVIA, 1856.

Bij tijdige aankomst der Mail van Singapore zal het stoomschip **KONINGIN DER NEDERLANDEN** van hier op den 26 *dezer*, over Samarang naar Soerabaya vertrekken. Adres

Directeuren der N. I. St. Maatschappij.

(2249) MACLAINE, WATSON & Co.

BATAVIA, 16 September 1856.

Via Samarang, Soerabaya naar Macassar, Timor en de Moluccos.

24 uren na aankomst der verwacht wordende landmail zal het stoomschip **Macassar** naar bovengenoemde plaatsen vertrekken.

Voor vracht en passage adresseere men zich aan

(2242) W. CORES DE VRIES.

BATAVIA, *den 13 September 1856.*

Passage naar Europa

wordt aangeboden, met het extra snelzeilend en voor den overvoer van passagiers uitmuntend ingerigt fregatschip **ASHBURTON,** gezagvoerder **A. King,** om tegen de helft der aanstaande maand van Samarang herwaarts te vertrekken.

Voor nadere informatiën en bezigtiging van de teekening der kerk, kajuiten, enz., gelieve men zich te adresseren te Samarang bij de heeren *van den Broek & Vesckens* en alhier bij den gezagvoerder (bij Mr. *Beir*, Koningsplein) of bij

de Agenten,

(2265) METZENDORFF, WILMANS & Co.

Naar Benkoelen en Padang

zal tweemaal 24 uren na aankomst der verwacht wordende Landmail het stoomschip **AMBON** vertrekken.

Voor Vracht en Passage adressere men zich aan

(2243) W. CORES DE VRIES.

BATAVIA, *den 13 September 1856.*

Voor passage naar Nederland

wordt aangeboden het snelzeilend en voor den overvoer van passagiers zeer gunstig ingerigt Ned. schip **PRINCES SOPHIA,** gevoerd door kaptein **B. Spaanderman.**

Het vertrek naar Rotterdam zal vermoedelijk plaats hebben omstreeks het midden der maand October.

Voor informatiën adresseere men zich bij de agenten

(2271) VAN OMMEREN, RUEB & Co.

BATAVIA, 17 *September* 1856.

Met het extra snelzeilend Ned. barkschip **MARINUS WILLEM** gevoerd door kapt. **P. van Duyn** wordt passage naar Nederland aangeboden.

Dit schip, dezelfs tweede reise doende, is van ruime inrigtingen voorzien, vaart een' geëxamineerden Doctor en kan voornamelijk aan eene familie worden aanbevolen, het vertrek zal tegen het laatste gedeelte dezer maand plaats hebben.

Adres te Samarang bij den Gezagvoerder of de Heeren *McNeill & Co.* en alhier bij de agenten

(2250) MACLAINE, WATSON & Co.

13 September 1856.

BATAVIA.

Z. E. de Gouverneur-generaal is, dezen morgen, met gevolg weder naar Buitenzorg vertrokken.

In den nacht van den 14 dezer, heeft de Inlander Jeron, van wien wij in ons vorig nommer gewag maakten, als volgens zijne eigene bekentenis, de dief te zijn van de bij den heer S.... ontvreemde pretiosa's, getracht zich in de gevangenis bij den schout te Weltevreden door worging van het leven te berooven, waartoe hij zijn buikgordel om den hals had geslagen en sterk toegetrokken. Deze poging tot zelfmoord werd echter weldra ontdekt en hoezeer zij bijna gelukt was, door spoedige geneeskundige hulp verijdeld.

— Met het schip Aloer is den 14 dezer ter reede alhier aangekomen het grootste gedeelte der artillerie en sappeurs, behoord hebbende tot de expeditie naar de Lampongs. Het teruggekeerde detachement artillerie bestond uit den kapitein de Roock, den 2den luitenant Coblijn, 1 adjudant-onderofficier, 28 Europeanen en 21 Inlanders, en dat der sappeurs uit den kapitein Caspers, 1 adjudant-onderofficier, 8 Europeanen en 22 Inlanders.

Sedert den 30 Augustus is er niets belangrijks in de Lampongs voorgevallen. De gezondheidstoestand der troepen was over het algemeen redelijk.

- Gisteren namiddag ten 6 ure, ontstond er brand in de woning van den inlander Abdul Rachman, in gang Ma Ceilon, die echter door spoedige hulp der geburen dadelijk gebluscht werd en zeer weinig schade te weeg bragt. De vrouw van dien inlander had haar zoontje gelast, eene lamp aan te steken en deze was met de vlammende soemboe te digt bij een bedgordijn gekomen, dat dadelijk vlam vatte, waardoor ook het atappen dak werd aangestoken, doch zoo als wij reeds zeiden, zonder belangrijk gevolg.

Men schrijft ons van Poerwakarta, dd. 10 September jl.

In den nacht van den 6den dezer, heeft zich de inlander *Bapa Bamin Loeroh* van de kampong Benting, district Sindangkassi, door ophanging van het leven beroofd.

De oorzaak van dezen zelfmoord moet gezocht worden in beduchtheid voor straf. En was namenlijk in zijne kampong een buffel gestolen, zonder dat hij daarvan aan de policie kennis gegeven of de daders van het gestolene had opgespoord.

— Men meldt ons van Poerwakarta (Krawang) dd. 15 September het volgende:

Veelvuldig waren in deze afdeeling, gedurende dit jaar, de regens, doch niet zoo hevig regende het in de laatste maanden als sedert den 9den dezer het geval is, en dat vergezeld gaat van zwaar onweder, met westelijke winden, evenals of het reeds in het midden der westmousson is. Op vele plaatsen wordt reeds geploegd en zal men binnen kort beginnen met padi planten. Het vorige padigewas heeft veel te lijden gehad door de te late regens, veldratten en insecten. De prijzen van de rijst zijn stijgende.

talda bleef in het bezit harer goederen, en de koning stond haar dezelve af aan de Luines toe.

De gemalin van d'Ancre, Eleonore Galigai, werd volgens uitspraak van het parlement als eene heks ter dood veroordeeld. Men was namelijk van gedachte, dat het haar alleen door tooverkunsten mogelijk geweest was de koningin in haar net te krijgen en haar tot zoo vele geweldadigheden, onregtvaardigheden en verkwistingen te verleiden. Dit gevoelen kwam voort uit het bijgeloof en de regtspleging van dien tijd, toen heksen-processen nog aan de orde van den dag waren.

Onder eenen ontzettenden toeloop volks en onder onophoudelijke toejuichingen van het gemeen werd zij ter dood gebragt. Zij stierf zonder waardigheid, zoo als zij geleefd had. Op den weg naar het schavot smeekte zij in hartverscheurende klagten om haar leven. Eerst toen de beul zich van haar had meester gemaakt en zij alle hoop verdwenen zag, liet zij zich uit in de heftigste en smadelijkste verwenschingen tegen den koning en hare overige vijanden. Ook nu nog betuigde zij, zoo als ook in de gevangenis, dat zij geene heks was en onschuldig moest sterven. Maar hare ijdelheid en hoogmoed op hare weinige bekoorlijkheden bleven haar in de ure des doods nog bij. Zij gedoogde het niet dat de scherpregter haar het schoone zwarte hoofdhair afsneed; zij zelve vlocht het in eenen dikken knoop op den schedel, om den hals vrij te maken; en toen legde zij eerst onder scheldwoorden het hoofd op het blok.

Dit gebeurde den 8 Julij 1617, vier maanden na de vermoording van haren echtgenoot.

II.

De winter was voorbij. Graaf de Luines was reeds gehuwd met de schoone Bertalda. Het was vrede in het land, en de luidruchtige vermaken van het ruwe jaargetijde maakten plaats voor de niet minder heerlijke genoegens der lente. De koning beminde boven alles het vermaak en de verstrooijing, en zijne gemalin, koningin Anna, begon, ondanks haar eenigzins menschenschuw karakter, smaak te vinden aan zijne vermakelijkheden. Het eerste groen versierde de boomen, en de blaauwe lente-hemel spiegelde zich weder in de viooltjes, die hij bij zijn afscheid, toen zij begonnen te verwelken, had gekust.

In den toestand van Pelagie was niets veranderd. Haar uiterlijk, hare schoonheid, hare beminnelijkheid, haar leven en handelen, alles was hetzelfde gebleven; maar men kon zeggen: zij stierf inwendig. De kiem des doods ontwikkelde zich ontigbaar in hare borst en verschoonde het bekoorlijk hulsel, zoo lang hij nog onder hetzelve stof voor zijne verwoesting vond.

Steeds herhaalde zij de woorden: »Hij komt niet! En toch heeft hij mij de ziel gegeven. Waartoe? als hij mij niet meer mint?"

Het moeite weêrhield de oude man zijne tranen als hij het ongelukkig kind aanschouwde, welks zwaarmoedigheid toch door niets verdreven kon worden.

Dikwijls vatte hij het voornemen op naar graaf de Luines te gaan en hem te zeggen: »Ontferm u over het arme kind, hetwelk gij den geest, maar daarmede ook een ongelukkig geschenk, eene hopelooze liefde hebt gegeven; kom en zie haar die u heeft gered; uwe verschijning zal haar weer oprigten, zal haar troosten en haar aan het leven teruggeven." Maar dan moest hij ook weder denken: Waartoe dat? wat zal dat baten? zal het de wonde niet op nieuw openscheuren en vergrooten? hoop verwekken, deze weder vernietigen en haar vroegtijdig dooden? — God, die reeds eenmaal hielp, zal helpen, en — de tijd.

(Wordt vervolgd.)

— Wij zijn in de gelegenheid gesteld, weder een staat van uitvoer van het eiland Manilla, vergeleken met dien van de 4 laatste jaren, mede te deelen.

STAAT VAN UITVOER op het eiland *Manilla* van Januarij tot Junij 1856.

BESTEMMING.	Aantal Schepen.	Suiker.	Hennep.	Sapanhout.	Buffelhuiden.	Perlemoer.	Schildpad.	Touwwerk.	Sigaren.	Rijst en Padi.	Stroohoeden.	Tabak in bladen	Gekorven Tabak.	Indigo.	Rotting	Koffij.	Klapper Olie.	Gom.
		Picols.	Picols.	Picols.	Picols.	Picols.	Catties	Picols.	Mille.	Cav.	Stuks.	Quint.	Quint.	Quint.	Quint.	Picols.	Tinaj.	Picols.
Engeland	16	205008	18115	7063	629	640	1139	......	5004	......	533	23849	445	1321	2½	1200	......	827
Vereenigde Staten van N. Amerika	22	78906	166801	5440	2316	365	......	......	992	......	......	2938	......	1591	......	......	600	374
Europa	11	6991	2126	480	......	933	200	109	......	540	150	58360	......	66	100	9684	1264	321
Australie	18	112632	......	......	......	......	......	6396	13841	1872	......	......	......	......	......	1849	......	......
Singapore	3	......	......	......	......	......	......	1690	8051	......	1000	......	......	......	......	......	......	2455
China	46	10610	500	12388	288	......	478	3540	4701	154613	......	......	......	......	......	220	......	......
Batavia	2	......	......	......	......	......	......	100	302	......	240	......	......	......	......	......	......	......
San Francisco, Sandwich eilanden en Westkust v. Amerika	5	8079	1460	......	......	......	......	922	1280	9735	......			......	19	943	3840	......
Totaal	123	422226	189002	25371	3233	1938	1817	12757	36394	166760	1923	85147	445	2978	121½	13806	5704	3977
In het jaar 1855	113	273419	109003	8750	1338	942	3448	7969	44924	347078	20218	22715	......	3344	51	6040	1648	2706
" " 1854	99	264827	152844	12017	5940	2640	1760	6271	33152	148435	15133	14160	......	7628	448	2329	2014	4401
" " 1853	98	222376	143159	11459	6472	1225	2889	5620	28235	200072	42805	20684	......	7078	875	14314	778	3062
" " 1852	72	143912	128357	31323	3868	1433	3703	3473	21320	28834	14056	55650	......	4068	789	5240	1014	1523

Soerabaija, 10 September 1856. — Men berigt ons van Modjokerto, dato 5 September:

Eergisteren is het aan een 21tal gevangenen gelukt, uit de boeijen alhier te ontsnappen,

(*S. N. en A. B.*)

BELGIE.

Brussel, 1 Julij. Te Brussel bevindt zich een biljardspeler, die zeker eenig in zijne soort is. Deze meester in zijne kunst speelt vijf verschillende partijen, vooreerst met een goed speler eene gewone partij met de queue, waarvan hij achter elkander 150 carambolages maakt; vervolgens speelt hij eene buitengewone partij niet met de queue, maar met 2 vingers, waarbij hij 490 punten op de 500 voorgeeft; daarna weder eene partij met de tanden, waarbij hij 15 op de 20 punten voorgeeft, dan eene nog zonderlinger partij met den neus, waarbij hij 18 punten op de 20 voorgeeft, en eindelijk, *incredibile dictu*, eene partij met geblinddoekte oogen, waarbij hij 15 punten op de 20 voorgeeft. Buitendien maakt hij 100 carambolages achter elkander in één minuut en doet 80 van de moeijelijkste stooten *d'aprés les grand maitres*. Deze verwonderlijke kunstenaar, die zich als de aartsengel, Gabriel noemt, is ook een meester in het kaartspel, speelt met geblinddoekte oogen piket, écarté, impériale, whist, enz., maakt wiskundige combinatien, leest zonder te zien en is ook een meester in het dobbel-, dam- en domino-spel.

FRANKRIJK.

Het clericale dagblad *l'Univers* tracht in een artikel, naar aanleiding van een onlangs uitgegeven geschrift over den openbaren onderstand en de middelen, om de bedelarij te doen ophouden, het eken nieuwe als zonderlinge denkbeeld te ontwikkelen en te verdedigen: »dat een goed bedelaar geenszins een onnuttig burger in den staat is.'' Daarbij wordt gewezen op zekeren Benedictus Labre, die zijn leven lang heeft gebedeld en dat wel onder zoodanige voorwaarden, als in deze eeuw voor schandelijk zouden gehouden worden. Labre oefende namelijk geheel vrijwillig het bedrijf van bedelarij uit, ofschoon hij jong en gezond was. Behoorende tot een achtingswaardig geslacht, weigerde hij volstandig te werken en iets anders te doen dan de hand uit te steken voor een aalmoes. Maar *l'Univers* beweert, dat de 19de eeuw door een openlijk blijk van hulde dien heiligen bedelaar regt zal laten wedervaren. Daarentegen meent een liberaal dagblad nopens dit betoog, dat men, om den zoodanige, die zoo iets durft schrijven regt te laten wedervaren, hem in een krankzinnigen-gesticht moest opsluiten. Het *J. des Débats*, wijst alleen op het gezegde van den Apostel Paulus: »die niet werkt, zal ook niet eten.''

— De overstrooming van de Lot heeft zonderlinge verwoestingen in het departement der Losere veroorzaakt. Den 29sten Mei deed zich een dof en aanhoudend gekraak hooren in het dorp Barjac. De huizen schudden zoodanig, dat de bewoners ze in allerijl verlieten. Het onderaardsch geluid ging voornamelijk uit van den berg ten noorden van het dorp gelegen en op wiens top het dorpje Sennaret ligt. Ter naauwernood hadden de bewoners dezer plaats zich met hun vee van daar begeven of de geheele berg ontving een geduchten schok; een hevig gerommel deed zich hooren en een gedeelte van den berg werd in de vallei en de bedding van de Lot geworpen, woningen boomen en alles wat het in zijn val ontmoette met zich medeslepende. De hierdoor aangerigte schade wordt op 700,000 frs. begroot.

Parijs, 29 Junij. Een geacht ingezetene van Orleans heeft aan den senaat een adres ingediend, houdende verzoek dat de schatkist van den staat zal schadeloos stellen de eigenaars of pachters der landerijen, die door de jongste overstroomingen zijn vernield. De adressant berekent, dat een millioen bunders grond zijn onbruikbaar geworden, en schat de waarde op 50.000,000 fr. Hij zegt o. a.: »wanneer men denkt aan de vreemde bezetting in 1815, die 1000 millioen, aan de uitgewekenen in 1826 die ook 1000 millioen kostten, aan den oorlog in de Krim in 1855 die insgelijks 1000 millioen eischte, zal men erkennen, dat 50 millioen een nietige som is tot herstel van rampen, minst genomen even erg als al de zulken, die ons zoo veel duizenden millioenen hebben gekost.''

Parijs, 8 Julij. In den *Moniteur* treft men eene dépêche aan van den schout-bij-nacht Pellion, gedagteekend 6 Julij, waarbij gemeld wordt, dat de ontruiming der troepen en van het materiaal, welke zich nog in die plaats bevinden, wordt voortgezet en dat de ontruiming der Krim geheel en al voltooid was.

— Men wil weten, dat de weduwe van den admiraal Bruat, eene der eerste zal zijn, die zullen voorkomen op de nieuwe lijst der pensioenen, welke de keizer, ingevolge de onlangs door het wetgevend ligchaam aangenomen wet, het regt heeft toe te kennen.

— Men beweert hier, dat graaf Orloff, tijdens zijn verblijf alhier, aan den keizer bekend zoude hebben, dat het Russische leger gedurende den laatsten oorlog, op de verschillende tooneelen der worsteling en aan verschillende oorzaken, niet minder dan 350.000 man zoude verloren hebben.

Parijs, 9 Julij. De Fransche geestelijkheid heeft, bij monde van den cardinaal de Bonald, aan den Keizer ter gelegenheid van het diner op St. Cloud verzocht, het nemen van maatregelen tot het verzekeren van de strenge viering van den Zondag; ook is geklaagd, dat de wetgeving zoo magtig tegen de dagbladen, de *Siècle* en de *Presse* dagelijks het episcopaat en de Katholijke instellingen straffeloos laat aanvallen.

DUITSCHLAND.

Weenen, 29 Junij. Zoo als wij reeds gezegd hebben, zal de prins P. Esterhazy, die Oostenrijk zal vertegenwoordigen bij het krooningsfeest te Moskou, aldaar grooten luister ten toon spreiden. Vooral zijn eigen costuum bij deze plegtigheid zal allerprachtigts zijn; het is eerst kortelings geheel voltooid en de waarde er van wordt op onderscheidene millioenen gulden geschat, hetgeen niet is te verwonderen, daar een groot deel der in het kasteel Torchtenstein bewaarde kostbaarheden van den familieschat tot optooijing van dit costuum gebezigd is. Zoo bestaan de knoopen van den prachtig geborduurden dolman uit diamanten van het zuiverste water, en de agraffe, welke den rijgerbos aan den kalpag vastbecht, wordt alleen reeds op 300,000 fl. geschat,

— Het Protestantsche opper-consistorie te Munchen heeft aan al de consistorien in Beijeren eene circulaire uitgevaardigd, volgens welke de leeraars het aangaan van gemengde huwelijken moeten afraden, en ingeval bepaald werd, dat al de kinderen Katholijk werden, de kerkelijke inzegening van zulk een huwelijk geweigerd moet worden.

— De oude luimige baron v. Hallberg (genaamd de heremiet van Gauting) heeft van uit zijn kasteel Herrmannsdruf bij Landshut, de volgende advertentie uitgevaardigd:

»Mijne beide voorlezeressen hebben mij verlaten om in de stad een minnaar te vinden, waartoe op mijn oud kasteel geene gelegenheid bestond. Ik verlang thans een meisje te vinden, die goed bedreven is in het Engelsch en Fransch en eene fijne beschaving bezit. Hare taak is mij voor te lezen, waardoor zij zich in de talen meer bekwamen kan. Zij ontvangt jaarlijks 400 fl. en 100 ff. meer als zij Italiaansch verstaat, daarbij een burgelijken kost en driemaal per dag goede sterke mokkakoffij, maar zonder suiker, omdat deze de koffij bederft. Vrouwen en oude vrijsters komen niet in aanmerking. Van hare godsdienst spreek ik niet, daar elk voor zich moet weten hoe hij in den hemel wil komen, daarom maak ik geen onderscheid tusschen Joden en Christenen; voorts doe ik nog opmerken, dat ik met vrouwelijke bedienden aan eene tafel eet, en dat alle menschen gelijke regten hebben.

Weenen, 29 Junij. Veel beteekenend voor de betrekkingen tusschen Rusland en Oostenrijk is het volgende berigt in de *Oesterr. Corr.*: »Ten gevolge van hartstogtelijke aanvallen van het te Brussel verschijnende blad *le Nord* tegen Oostenrijk, zijne regering en zijne politiek, is in den jongsten tijd eene polemiek ontstaan, die voorzeker niet geschikt is, de bedoelingen en de belangen, die zoowel van den kant van Oostenrijk als van dien van Rusland beoogd worden, bevorderlijk te zijn. Daar nu, volgens geloofwaardige berigten, die hatelijke artikelen van *le Nord* in al de voor Rusland bestemde exemplaren door de russische censuur geschrapt zijn geworden, mag men verwachten, dat die in 't geheel niet gewenschte dagbladstrijd thans zal ophouden.''

Weenen, 30 Junij. De *W. Zeitung* deelt den tekst mede van de toespraak, welke de cardinaal Haulik in de sluitingsvergadering der bisschoppelijke conferentien gehouden heeft. De prelaat werpt daarin een blik op de resultaten der werkzaamheden van de afgeloopene synode en van deze resultaten. Uit deze resultaten, welke hij (slechts algemeen) samenvat, wacht hij alles goeds. Uit deze resultaten, zegt hij, zullen alle verstandigen zien, dat de bisschoppen van den Oostenrijkschen staat voor hunnen doorluchtigen landsvorst met die onderdanigheid, trouw, vereering en toegenegenheid bezield zijn, welke zoowel de verhevenheid en heiligheid der hem door God verleende magt als de onvergankelijke dankbaarheid jegens hem, als de bewerker van het concordaat en den grootmoedigen schenker van de vrijheid der kerk, vorderen. Zij zullen zien, zoo gaat hij voort, en dagelijks meer overtuigd worden, hoe hunne herders steeds het voorbeeld volgen van hun zachtmoedigen vorst, die het verloren schaap in steile bergkloven opzocht en het liefderijk op zijne schouders nam; hoe zij nimmer met gestrengheid denken te werk te gaan, behalve daar, waar elke poging der zachtmoedigheid uitgeput is en het heil der onsterfelijke ziel gebiedend vordert, tot gestrenge middelen de toevlugt te nemen. Voorts worden aan de lagere geestelijkheid geruststellende verzekeringen aangaande haren toekomstigen toestand gegeven. Met het oog op den strijd der waarheid tegen laster en logen, haalt de prelaat eene plaats van Cicero aan en op het slot, waarin de groote verdienste van den voorzitter geprezen wordt, haalt hij de woorden van een anderen wijze van den voorchristelijken tijd aan. Eindelijk besluit hij met deze woorden:

»Maar ook voor hen, die buiten de Christelijke waarheid staan, zullen de resultaten onzer beraadslagingen ten bewijze kunnen strekken, dat de Katholieke kerk, welke zeer juist erkend heeft, dat er geene gemeenschap tusschen het licht en de duisternis bestaat, wel is waar bij de aan hare handen toevertrouwde schatten des geloofs en hare grondbeginselen getrouw blijft volharden en zich nooit in eene schikking van hetgeen zij voor eene soort van dwalingen beschouwt inlaat, maar dat zij ook betreffende zaken, welke niet het wezen harer leer en inrigtingen betreffen, gewillig is en gezind tot toegeeflijkheid van al wat de billijkheid toelaat; dat voorts geen wensch hooger bij haar staat, dan hen, welke buiten het pad der waarheid staan, tot den moederlijken schoot terug te voeren, dat zij wel is waar geen offer te groot acht, hetwelk tot heilzame doeleinden kan leiden, maar dat zij tevens, om die doeleinden te [illegible] maar slechts zulke middelen wil aanwenden, welke zij van haren Goddelijken Meester en de Apostelen als bij erfenis ontvangen heeft, namelijk door leeren, door gebeden en tranenwerken; dat zij verder aan hare regtmatig verkregene regten vasthoudt, maar tevens geenszins de regten van anderen wil verkorten; dat zij, wie door haren goddelijken Stichter geleerd werd, elk het zijne te geven, zich onthoudt van elken aanval en veeleer allen met opregte liefde omvat, gedachtig als zij is, dat alle menschen door het kostbare bloed des Heilands zijn verlost en dat geen geslacht der stervelingen bestaat, hetwelk van de wonderbare wetten der algemeene christelijke liefde uitgesloten is.''

ITALIE.

Tusschen Oostenrijk, Sicilie en Rome en de overige staten van midden-Italie worden sedert eenigen tijd onderhandelingen gevoerd over de houding, die men tegenover Sardinie moest aannemen. Naar men verneemt, hebben deze onderhandelingen, die te Rome gevoerd werden, thans tot een resultaat gevoerd en is een verdrag tot onderlinge verzekering van grondbezit gesloten. De staten van midden-Italie moeten tot het besluit gekomen zijn om met Oostenrijk nieuwe overeenkomsten te sluiten, ten gevolge waarvan de hulp en bescherming van Oostenrijk ingeroepen wordt, ingeval de omstandigheden eene tusschenkomst van gewapende magt, tot het handhaven van het wettig gezag, noodzakelijk mogten maken.

— In Italie heeft eene groote beweging onder de Oostenrijksche troepen plaats. De maarschalk Radetzki heeft namelijk om versterking gevraagd; die versterking is reeds in aantogt, zoodat spoedig 120,000 man Oostenrijkers in Italie vereenigd zullen zijn. Bereids heeft eene algemeene inspectie plaats gehad van al het materieel, dat zich in de vestingen van Mantua, Verona, enz. bevindt, en is de oude voorraad ammunitie door nieuwen vervangen. Zelfs heeft men er aan gedacht om Milaan te versterken, doch men moest dat denkbeeld laten varen, omdat te groote sommen voor de verwezenlijking er van vereischt werden.

— Op dit oogenblik wordt te Napels een staatkundig proces gevoerd, waarbij de vertegenwoordigers der vreemde mogendheden aanwezig konden zijn en hetwelk, te oordeelen naar de verklaringen der getuigen en de klagten der beschuldigden, de Napelsche policie in een zeer ongunstig daglicht stelt. Het betreft een complot, dat tot doel zoude hebben de geheele omverwerping van het bewind. De policie had oorspronkelijk 39 arrestatien gedaan, maar de justitie heeft slechts 11 beschuldigden behouden, die ook nog geen groot gevaar schijnen te loopen, zoo het waar is, gelijk men meldt, dat de voornaamste, en zelfs eenige aanklager is een zeer verachtelijk en weinig geloofwaardig policieagent. De beschuldigden behooren tot alle klassen der bevolking en zijn advocaten, priesters, grondbezitters, bedienden; zelfs eene vrouw bevond zich onder hen, die, een klooster bewonende, niet in de beste omstandigheden schijnt te verkeeren, om eene samenzwering

BIJVOEGSEL

behoorende bij den

JAVA-BODE,

van Woensdag 17 September 1856, No. 75.

te smeden. De grond voor de beschuldiging is eene oproerige proclamatie, welke gevonden is in den hoed van een der beschuldigden, die echter beweert, dat deze proclamatie door eene kinderhand is geschreven en door een commissaris van policie in zijn hoed is gelegd. Buitendien meldt men nog onderscheidene wreedheden, welke tegen de beschuldigden zijn gepleegd; aan de toepassing der bastonade is geen gebrek geweest.

GRIEKENLAND.

Een dépêche uit Triëst meldt, dat drie regimenten engelsche cavalerie naar Griekenland zijn ingescheept. Van een anderen kant wordt in brieven van den Pireus van den 15 verzekerd, dat de vloot voor Griekenland, onder bevel van schout-bij-nacht Bouët Willaumez, is georganiseerd, en onmiddelijk Toulon moet verlaten, om zich naar Athene te begeven, en voorts dat het getal der fransche bezettingstroepen in den griekschen staat niet zal worden verminderd.

TURKYE.

De berigten uit Constantinopel over Triëst ontvangen bevestigen het dat de keus van den sultan, om Turkije bij de krooning van Alexander II te vertegenwoordigen, op Kipris-Pacha is gevallen. Verder meldt men, dat de Turken van Tenedos, aangemoedigd door de straffeloosheid, welke zij ondervonden hebben ter zake van het ombrengen van den zoon des Franschen vice-consuls, ook den zoon des Oostenrijkschen consuls gekwetst hebben, die echter den dood ontkomen was. De opstand in Arabië zoude nog verre van onderdrukt zijn. De Pacha van Egypte zoude die weldra meester zijn, maar vermits men te Constantinopel de heerschzuchtige plannen van Mehemet-Ali ten opzigte van Arabië nog niet vergeten heeft, schijnt men liever Ali-Talib ongestraft te willen laten, dan de kans te loopen, dat een vasal, die al te zeer met Europesche beginselen bezield is, zijne magt uitbreidt. De ex-sherif van de heilige steden gaat dan ook geheel en al als oppermagtig vorst te werk; hij is zelfs zoo ver gegaan van de groote caravaan van Constantinopel terug te zenden.

Constantinopel, 13 Junij. De slechting der vestingwerken van Reni en Ismaïl wordt door de dagbladen bevestigd. Door de Russen worden 2000 mannen tot die werken gebezigd; schepen met steenen geladen worden naar Odessa gevoerd. De Turksche bladen herinneren lord Clarendons verklaringen, volgens welke die vestingwerken zouden in wezen blijven.

— De afgeloopen week heeft zich door talrijke misdaden gekenmerkt. De Europeanen betreuren het gemis der Fransche policie. De Grieksche legatie heeft zich krachtdadig de zaak aangetrokken van den armen matroos harer natie, wien door een Tunesischen officier het hoofd werd afgehouwen; zij eischt de doodstraf voor den schuldige en voorbeeldige kastijding overal, waar het openbaar gezag verzwakt.

— Brieven uit Constantinopel deelen mede, dat de Porte reeds in de eerste maanden zal overgaan tot het reorganiseren des legers en met dit doel gehoor zal geven aan het meerendeel der aanbiedingen, haar van wege vele Fransche officieren gedaan om over te gaan in het Turksche leger, vooral echter zal men de aanbiedingen van stafofficieren (vooral van infanterie en cavallerie) gehoor geven. Ook zijn vele aanbiedingen van Engelsche officieren bij de Turksche regering ingekomen, welke wel is waar van invloedrijke zijden worden ondersteund, maar weinig kans hebben om ingang te vinden.

CHINA.

De *Overland China Mail* van 10 Augustus jl. bevat het volgende:

In het verre Westen van Kwang-Si is een Fransch missionaris, Chapedelaine genaamd, opgevat en na vreeselijke martelingen onthoofd geworden.

Verschillende inlandsche Christenen van die plaats werden mede gearresteerd en twee hunner, te gelijk met genoemden priester, ter dood gebragt.

— Op het laatst der maand Mei, is den keizer van China een zoon geboren; het officieel berigt daarvan was echter nog niet te Hongkong aangekomen.

— De berigten omtrent den opstand behelzen niets belangrijks. Kleine gevechten hadden weder tusschen de keizerlijken en de insurgenten plaats gevonden, doch tot geene de minste beslissing geleid.

— Te Canton heeft in de voornaamste straat der drijvende voorsteden, Sah Meen genaamd, een hevige brand gewoed. Het getal der verdronken en verbrande vrouwen wordt op 300—400, en dat der mannen op 50—60 geschat.

— Een vreeselijk drama is aan de lijst der *gruwelen van den koeliehandel* toegevoegd, en vond plaats op het Nederl. schip *Banca*, met koelies naar Havannah bevracht.

Dit vaartuig van 700 tonnen verliet omstreeks eene maand geleden Macao, en kwam met lekke watervaten op de buitenreede aldaar terug.

Het vaartuig bleef daar ter reparatie liggen, terwijl het den koelies, uit vrees voor ontsnapping, verboden was aan wal te gaan. Ll. Zondag werd de gezagvoerder door een Chineschen doctor, die zich mede aan boord bevond, gewaarschuwd dat er onraad broeide. Ter beteugeling van een oproer, werden de handwapenen op den achtersteven gebragt en twee kanonnen met schroot geladen naar den voorsteven gewend. Om negen ure des avonds brak het oproer uit en de bemanning vlugtte naar den voorsteven. De gezagvoerder deed eerst twee schoten over de hoofden heen, doch dit tot geen resultaat leidende, en de koelies, met al wat voor de hand lag gewapend, voorwaarts dringende, volgde er eene algemeene losbranding van de handwapenen en der beide zwangere kanonnen. Hierop vloden de koelies naar beneden; kort hierop drong zich een vlam uit de achterluiken te voorschijn en, spoedig stond het geheele vaartuig in brand. Weldra stortte de groote mast met donderend geluid neder, daarna de voor- en bezaansmasten, terwijl om middernacht het kruid sprong. Van de Europeanen worden de gezagvoerder, de konstabel en hofmeester vermist, benevens 220—230 koelies. Zij, die zich gered hadden, werden door de stoomboot *Queen*, een kotter, een lorcha en eene boot opgenomen. Het lijk van een der matrozen, die men vooronderstelt verdronken te zijn, werd gisteren door de *Queen* in eene chinesche boot gevonden.

Tot dusverre de bijzonderheden, voor zoo verre ze ter onzer kennis kwamen; de zaak wordt door de Portugesche autoriteiten onderzocht.

Ingezonden Stukken.

De Java-Bode en het Indisch Schoolblad.

(Een laatste woord.)

Een eenvoudig courantenberigt, in den Java-Bode van 5 Julij jl. opgenomen, wekte den toorn van het Indisch Schoolblad op en gaf aanleiding tot eene polemiek, die wel berekend was, de redactie van den Java-Bode te verpletteren en haar voor altijd het stilzwijgen op te leggen. No. 8 van dat Schoolblad wijdt meer dan zeven kolommen aan dien strijd, welke te regt met den naam van een Homerischen mag bestempeld worden. Moge die Ilias voor heeren school-onderwijzers in Indië slechts niet door eene Odyssee worden opgevolgd!

Van ter zijde valt het Schoolblad Dr. *A. L. Gastmann*, den Java-Bode echter regtstreeks aan. Waarom? Omdat de Java-Bode een berigt mededeelde, dat voor Indië van groot belang is, en omdat daarin woorden gebruikt werden, die niet naar den zin van heeren school-onderwijzers waren.

De aap (of liever de vos) komt in het Schoolblad uit de mouw, omdat overal in het artikel van *Jonathan* doorstraalt nijd en afgunst tegen Dr. *Gastmann*, die zich nimmer met heeren school-onderwijzers op gelijke lijn heeft willen stellen.

De redactie van den Java-Bode bedilde den bediller *Jonathan* over zijn incorrecten stijl, waarin volstrekt niet lag opgesloten, dat zij haren stijl en hare taal volmaakt oordeelt. De redactie van den Java-Bode is eenvoudig courantier en haar pligt is het, twee bladen van omvang 's weeks te leveren en veel en spoedig nieuws aan hare abonnés te verkondigen. Het Schoolblad, een product van classieken aard, komt in zeer klein formaat, slechts eenmaal 's maands uit, en juist omdat het een schoolblad is, moet zuiverheid van stijl er de eerste eigenschap van wezen.

De Java-Bode was te dom in te zien, dat men geen school-onderwijzer straffeloos eene opmerking mag maken, daar die heeren gewoonlijk zóó van hunne eigene voortreffelijkheid en volmaaktheid overtuigd zijn, dat zij wel willen bedillen, zoowel in de school als in het Schoolblad, maar volstrekt niet willen bedild zijn; van daar die zeven kolommen met......?

Het twistpunt is weinig of niet aangeroerd. Eerst insinueert het Schoolblad Dr. *A. L. Gastmann*, zonder eenig bewijs (valsche en persoonlijke hatelijkheden kan men immers met dien naam niet bestempelen?) bij te brengen. De Java-Bode, dien men het kind van de rekening heeft willen maken, antwoordt zoo kort mogelijk, en er volgen meer dan zeven kolommen, omdat die domme en ongelukkige Java-Bode niet bewijst... Doch wie moet bewijzen? Immers degeen, die aanklaagde en insinueerde.

Opmerking verdient het, dat het Schoolblad, in zijn No. 7 van Julij, niet het feit der opheffing van het instituut te *Herwijnen* vermeldt, dat toch wel de moeite waard was, ten minste evenzeer als de berigten van school-examens, enz. In dat nommer vindt men omtrent dat feit geen woord; alleen de beoordeeling van den Java-Bode door *Jonathan*; daaruit mogen de lezers van het Schoolblad vernemen, dat het instituut te *Herwijnen* zal ophouden te bestaan, doch zij vernemen dat slechts van ter zijde.

Maar nu de hoofdkwestie! Zij is, dunkt ons, deze: Herwijnen vervalt, dit is een groot, zoo niet onherstelbaar verlies. »Neen," zeggen heeren school-onderwijzers, dat is niet waar."

»Het instituut te *Herwijnen* toch, leest men in het Schoolblad, is in onze schatting (t. w. van heeren school-onderwijzers) niets meer dan eene middelbare school. Is het meer, door dat er het grieksch en het latijn onder de vakken van onderwijs zijn opgenomen, het is ook minder, wijl er zelfs de minste vakken van het lager onderwijs worden onderwezen."

De redactie van het Schoolblad zoude wijs en voorzigtig gedaan hebben, alvorens over hooger, middelbaar en lager onderwijs te schrijven, de deswege bestaande bepalingen na te gaan. Zij zoude alsdan niet, zoo als nu het geval is, er aan blootgesteld zijn, hare onkunde daarmede openlijk bekend te zien gemaakt, dewijl het toch eene uitgemaakte zaak is, dat eene school of instituut niet beoordeeld wordt *naar de laagte*, maar wel *naar de hoogte* van het daarop gegeven wordende onderwijs, en dus de inrigting te *Herwijnen* tot de instellingen van het hooger onderwijs behoort, overeenkomstig de nog vigerende Nederlandsche wet op het hooger onderwijs, dd. 2 August. 1815, No. 14. De reden, waarom te *Herwijnen* ook de minste vakken van het lager onderwijs werden onderwezen, is voornamelijk daarin te zoeken, dat de kennis der kweekelingen, die van de lagere scholen op dat instituut kwamen, zóó gering was, dat of alles moest herhaald of ten minste grootendeels aangevuld worden, wilden zij van het middelbaar of hooger onderwijs eenig nut trekken.

Of de slag, door het vertrek van Dr. *Gastmann* het onderwijs geslagen, onherstelbaar is, zal de tijd moeten leeren. Wij, voor ons, durven daaraan op goede gronden naauwelijks twijfelen. »Maar, zegt het Schoolblad, er zijn op *Java* een aantal Mrs. en Dcts., die voor de directie van *Herwijnen* en dat onderwijs de voordeelen daaraan verbonden wel zouden willen genieten."

Dit beweren toont al weder de volslagen onkunde van het Schoolblad met alles, wat hooger onderwijs betreft, aan. In geheel Nederlandsch-Indië zijn, buiten Dr. *Gastmann*, slechts twee doctoren in de bespiegelende wijsbegeerte en letteren, zoodat de redactie van het Schoolblad met het aantal Mrs. en Dctrs. niet anders dan de Doctoren in de regten en de geneeskunde heeft kunnen bedoelen. Het blijkt dus, dat het haar blad geheel onbekend is, dat de studie dier beide vakken eene geheel andere rigting heeft dan die der bespiegelende wijsbegeerte en letteren. De redactie spreekt over de voordeelen, die *Herwijnen* afwierp. Dit toont aan, dat zij ook geheel onbekend was met de voorwaarden, waarop dat instituut was opgerigt. Aan de directie daarvan waren geene vaste inkomsten verbonden en het geheel was voor den heer Dr. *Gastmann* eene zaak van risico, die even goed hem nadeel had kunnen berokkenen, als ze hem nu voordeelen heeft afgeworpen.

Dat heeren school-onderwijzers de verdiensten van Dr. *Gastmann* niet *kunnen*, of liever niet *willen* inzien, is een gevolg van gekwetste eigenliefde en gekrenkt eigenbelang. De eervolle en verdienstelijke loopbaan van dien heer in Nederland is algemeen bekend, en juist om die bekendheid werd hij uit zoo velen gekozen, om de directie van het instituut te Herwijnen op zich te nemen. Wij bekennen gaarne, dat het korte verblijf van Dr. *Gastmann* in deze gewesten hem buiten staat gesteld heeft, zijne opvoeding en onderwijs zoovele vruchten te doen afwerpen als hij gewenscht had, maar toch wierpen zij vruchten af, getuigen de jonge lieden van zijn instituut, die naar *China* vertrokken, en de volmondige erkentenis der ouders, wier zonen daarop leerden, dat zij ten hoogste over hunne opvoeding en het genoten onderrigt voldaan zijn. Dat deze betuiging geene bloote pligtpleging was, moge daaruit blijken, dat een viertal dier kweekelingen, op dringend aanzoek der ouders, dien heer naar Nederland zullen volgen, om zich aldaar verder onder zijne leiding te bekwamen. Nimmer nog hoorden wij zoodanige getuigenis omtrent de scholen te *Batavia*, doch wel in stede daarvan bittere en helaas! al te gegronde klagten. Wie de opvoeding der heeren school-onderwijzers te *Batavia* wil leeren kennen, vervoege zich eens bij het uitgaan der school op *Weltevreden*, dan wel tijdens den kinderen het half uur uitspanning wordt toegestaan, en hij zal eene taal hooren en manieren zien, welke het ons niet lust te qualificeren.

»Maar op *Herwijnen* konde men niets waarnemen, daar het altijd moeijelijk geweest is een blik in dat instituut te slaan," zegt het Schoolblad, doch vergeet daarbij, dat het, in zijn No. 1 van 1854, den Directeur heeft aangeraden, dien toegang nog moeijelijker, zoo niet geheel onmogelijk te maken.

De redactie van het schoolbad beschouwt het vernederend voor heeren *School-Onderwijzers*, dat de Java-Bode zijn vertrek een onherstelbaren slag noemt, omdat, zegt zij, zulks het vermoeden doet ontstaan »alsof er niemand in Indië kan gevonden worden, om aan het hoofd van die inrigting te staan. »Wij gelooven, zegt zij verder, dat, waren de Onderwijzers in de gelegenheid gesteld geworden, om naar zulk eene lucratieve betrekking te staan, er zich menigeen zou aangemeld hebben. Twee weten wij er ten minste, die zich, de eene bij geschrifte, de andere bij monde, geneigd hebben getoond, om den heer *Dr. Gastmann* te vervangen: een van deze was tevens in staat het grieksch en latijn te onderwijzen."

Wij herhalen nogmaals de volgens Jonathan fraaije uitdrukking: hier komt de aap uit de mouw. Twee heeren School-Onderwijzers hielden zich, in hunne eigene schatting, bekwaam voor de door *Dr. Gastmann* verlaten betrekking, dongen daarnaar, zoo bij monde als geschrifte, en .... werden afgewezen. Door wien? door het bestuur, dat toch wel met hunne verdiensten of niet-verdiensten moest bekend zijn. Menigeen zoude zich, volgens het Schoolblad, daartoe in de gelegenheid gesteld geweest zijnde, hebben aangeboden. Wij gelooven dit gaarne, daar nederigheid, vooral bij heeren School-Onderwijzers, eene zeer zeldzame deugd mag heeten en zij zoo dikwerf, zoo niet altijd, hun uil een fieren valk wanen.

Dat afwijzen van die twee candidaten was voor heeren School-Onderwijzers eene vernedering, doch geenszins de lof, dien de Java-Bode den heer *Dr. Gastmann* toebragt. En een dier candidaten kende grieksch en latijn! Maar wie zegt dit? Het Schoolblad, dat toch voorzeker ten eenenmale de bevoegdheid mist over de kennis dier talen, eveneens als een blinde over de kleuren, te oordeelen. Die afwijzing, die geringschatting hunner groote? hunner onbeloonde verdiensten, en misschien meer nog het gemis der duiten aan die lucratieve betrekking verbonden, stak hun in de keel en vandaar hunne woede.

Op hoogst pathetischen toon roept het Schoolblad uit: »Had de steller van het stuk in den Java-Bode de Onderwijzers beter gekend, gewis hij hadde de vertwijfelende en vernederende vraag niet gedaan: Wie is er op Java, die de vereischte kundigheden bezit en zich geroepen gevoelt, de door den ijverigen Directeur *Dr. Gastmann* ledig te laten plaats in te nemen? Wij antwoorden hierop, dat deze vraag welligt achterwege ware gebleven, wanneer wij Heeren Onderwijzers wat minden gekend hadden; wanneer wij wat minder mislukte proeven van hun Onderwijs en opvoeding onder de oogen hadden gehad. Aan de vruchten kent men den boom, zegt het spreekwoord, en als wij heeren School-Onderwijzers naar hunne leerlingen moeten beoordeelen, alsdan zal dat oordeel, het spijt ons het te moeten zeggen, waarlijk niet dan hoogst ongunstig kunnen uitvallen. Het bestuur, zoo hier als in Nederland, die beide zich zoo zeer aan het lager Onderwijs laten gelegen liggen, schijnt dit dan ook ten volle te hebben ingezien, ten bewijze waarvan strekken kan, dat er wederom in het moederland sprake is, eene kweekschool voor Onderwijzers, voornamelijk ten behoeve van Oost-Indië, op te rigten, op grond dat eene betere opleiding van Onderwijzers, inzonderheid ook voor de Indiën, dringend noodzakelijk is (Zie Java-Bode No. 56, onder het hoofd Nederland.) Doch wij bekennen het, die voor heeren School-Onderwijzers zoo vernederende vraag werd niet ten hunnen opzigte gedaan en wij hadden geen hunner daarmede op het oog. Wij weten het te wel, dat geen dier heeren in staat was gymnasiaal Onderwijs te geven of aan het hoofd van een instituut van opvoeding en

Onderwijs te staan. Daartoe ontbrak het hun aan wetenschappelijke opleiding, aan kennis der paedagogie en honderd andere kundigheden meer, die een Doctor in de bespiegelende wijsbegeerte en letteren eigen zijn. Hun eigenwaan moge het hun hebben ingefluisterd, dat zij daartoe bekwaam waren, het bestuur, waartoe zij zich wendden om die betrekking te verkrijgen, deed die zeepbel, en teregt, door een weigerend antwoord verstuiven. Wij bedoelden met die vraag personen van gelijken rang en bekwaamheid als *Dr. Gastmann* en, zooals wij boven aanmerkten, bevonden er zich slechts twee in geheel Indië; hunne bescheidenheid deinsde voor de zware taak terug en zij meldden zich niet aan. Zoude die bescheidenheid niet een echt kenmerk hunner verdiensten wezen? Immers het *Simplex veri sigillum* van *Boerhave* zal wel altijd waar blijven, even als het bekende: *quo quis indoctior, eo impudentior.*

De heer Kameraad School-Onderwijzer, die Latijn kent, vertale deze spreuken voor zijne min geoefende collegas.

Heeren School-Onderwijzers gaan van eene geheel verkeerde stelling uit, door zich met *Dr. Gastmann* op eene lijn te willen stellen: zoo zoude zich een zaakwaarnemer met een advocaat, een baardscheerder met een geneesheer, een katechiseermeester met een predikant kunnen vergelijken. In Indië, smelten helaas! doorgaans de standen te veel ineen, doch wie heeft immer gehoord, dat er in Nederland tusschen professoren en Onderwijzers aan gymnasien, die beiden tot de geleerde wereld behooren, een vertrouwelijke omgang bestond met School-Onderwijzers, die geheel van die wereld, als boven hunne spheer, wetenschappelijk en maatschappelijk zijn uitgesloten.

Dat de redactie van den Java-Bode belang stelt in verlichting, beschaving en vooruitgang, — hare geschriften zijn daar om het te bevestigen, — heeft zij meermalen getoond. Hebben heeren School-Onderwijzers dat niet opgemerkt, alsdan zijn zij ziende blind geweest. En hoe konde dan de redactie van het Schoolblad, in haar No. 8 van 1855, sprekende over den tweeden verbeterden druk der Oost-Indische bloempjes, omtrent een dier redacteuren getuigen »dat hij een man was, op wiens oordeel zij den hoogsten prijs stelde en zij het reeds als eene hoog gewaardeerde erkenning der verdiensten van een dergelijk werkje achtte, wanneer hij zijne pen tot eene herziening leende. »Hoe? dit is duidelijk: de redactie van het Schoolblad was toen geen regter in hare eigene zaak en liet zich daarom door eigenwaan noch partijdigheid verblinden, zoo als thans het geval is.

De omstandigheid, dat vóór de inrigting van het Instituut te *Herwijnen* bijna ieder, die het maar eenigzins konde bekostigen, zijne kinderen naar *Nederland* zond, strekt genoeg tot bewijs, hoedanig in Indië de lagere scholen en heeren school-onderwijzers geschat worden en strekke tevens tot antwoord op het antwoord van het Schoolblad, wat den ouders nu met hunne kinderen te doen staat.

En hiermede is het eerste stuk van het Schoolblad, dd. 1 Augustus 1856, afgehandeld en eindigen wij onze wederlegging met de betuiging, dat het ons aangenaam wezen zal, het door de redactie toegezegde stuk te lezen, »waarbij zoo mogelijk velen van het denkbeeld zullen worden teruggebragt, dat ieder, wie het in zijn eigen vak niet naar genoegen heeft en lezen, schrijven en cijferen kan, onderwijzer kan wezen.'' Onzes bedunkens zal dat stuk geheel andere gezigtspunten inhouden dan het hierboven behandelde, daar de schrijver of schrijvers daarbij toch van de denkbeelden uitgingen, dat iemand, die Latijn en Grieksch geleerd heeft, altijd in staat is die talen te onderwijzen en elk heer school-onderwijzer bekwaam is als Directeur aan het hoofd van een instituut van opvoeding en onderwijs, dat tevens takken van hooger onderwijs in zich sluit, te staan. Die door haar geuite denkbeelden staan volkomen gelijk aan dat, hetwelk zij zich voorneemt later, doch in tegenovergestelden zin, te behandelen. »Heden zwart, morgen wit, juist naar het in onze kraam te pas komt,'' mogt wel haar motto wezen.

In de wederlegging van het stuk, dd. 15 Augustus, hopen wij beknopter te kunnen zijn en zullen zooveel mogelijk alle herhalingen vermijden.

De redactie van het Schoolblad zegt in dat stuk »dat wij èn tegen *Jonathan*, door de inzending van eene waarschuwing èn tegen het Indisch Schoolblad, door de opname van die waarschuwing in haar No. 7, zeer in het harnas gejaagd zijn en dat wij trachten, door ontkenning van den (sic) loftrompet te hoog gestoken te hebben (hetgeen zij duidelijk bewezen heeft ???) en door herhaling van de aangedane vernedering, ons te regtvaardigen, door van ons verheven standpunt ieder, die ons durft tegenspreken, gezond verstand te ontzeggen. Zij gaat voort ons dat gezond verstand wel te laten, maar geene genoegzame kennis van zaken, om zoo maar over Opvoeding en Onderwijs te oordeelen, en in het publiek te prijzen en te vernederen. Wij zijn de redactie van het Schoolblad wel verpligt, dat zij zoo goed is, ons geen gezond verstand te ontzeggen. Waarlijk het ware voor ons zeer treurig en onze houding als redacteuren van een algemeen gelezen dagblad zeer wonderlijk geweest, bijaldien zij dit had achterwege gelaten.

Echter om ons niet te laatdunkend op dat verstand te maken, voegt zij er wijselijk als tegengift bij, dat wij geene genoegzame kennis van zaken bezitten, om zoo maar over Opvoeding en Onderwijs te oordeelen. Doch wat hebben wij gezegd, dat deze fraaije volzinnen konde uitlokken? Niets dan *dat niemand van gezond verstand zal tegenspreken, dat het vertrek van Dr. Gastmann het Onderwijs in Indië een gevoeligen, zoo niet onherstelbaren slag dreigt toe te brengen.* Zouden wij niet, en met regt, elk, die daaraan durft twijfelen, als niet met gezond verstand bedeeld, mogen beschouwen? Het publiek oordeele!

Reeds boven zagen wij, dat de redactie vroeger den hoogsten prijs stelde op ons oordeel, — doch nu het haar eigen belang geldt, wordt het bladje omgekeerd en ons eene genoegzame kennis van zaken ontzegd.

Maar aan wien dan kent de redactie van het Schoolblad het regt van oordeel toe? Waarschijnlijk aan niemand anders dan aan heeren school-onderwijzers, die, als regters in eigene zaak, wel nimmer anders dan partijdig kunnen zijn. Ware ons oordeel over heeren school-onderwijzers eens gunstig geweest, voorzeker zoude zij dan ook in dat geval hetzelve op prijs hebben gesteld!

De kleine verhandeling over de logica van de redactie van het Schoolblad doet ons twijfelen, of zij het in die wetenschap wel verder dan in de paedagogie heeft gebragt. Men oordeele! Wij zeiden, dat in onze woorden. »om de ontstane leemte zoo mogelijk te herstellen, ligt opgesloten, dat die mogelijkheid erkend wordt. »Neen, zegt het Schoolblad, *zoo* (*indien*) duidt altijd twijfel aan en is niet gelijk aan *erkennen*, maar de middenterm tusschen *ontkennen* en *erkennen*. Maar begrijpt dan de redactie van het Schoolblad niet, dat wij door *zoo mogelijk* juist twijfel hebben willen aanduiden en zoo wel de mogelijkheid erkend als ze ontkend hebben, of liever gezegd noch erkend noch ontkend hebben. De logica van heeren school-onderwijzers is in deze geheele zaak onzes inziens zeer duidelijk. *Dr. Gastmann* onderwijst en heeren schoolmeesters onderwijzen; om die reden staan zij geheel gelijk. Dr. *Gastmann* verkrijgt door dat onderwijs een niet onaanzienlijk kapitaal, heeren school-onderwijzers echter niet. Daarin zijn zij dus onderscheiden en om dit onderscheid is het vertrek van Dr. *Gastmann*, volgens de logica van heeren school-onderwijzers, geen verlies voor Indië.

Zeer christelijk neemt het Schoolblad aan, dat wij niet opzettelijk de onderwijzers in Indië hebben willen vernederen. Dat opzet was ook verre van ons; wij zijn alleen opgekomen tegen de beleedigingen, Dr. *Gastmann* aangedaan en tegen de beschuldiging van partijdigheid, den Java-Bode aangewreven. Even als Alexander de groote achten wij den onderwijzersstand, als stand, hoog en het grieft ons in de noodzakelijkheid geweest te zijn, eenige individuen tot dien stand behoorende te regt te wijzen. Doch dit geschiedde niet uit partijdigheid voor Dr. *Gastmann*. Men zie slechts de nommers van den Java-Bode van Januarij en Februarij 1854 in en zal het bewijs ontwaren, dat wij Dr. *Gastmann* vroeger gegispt hebben, toen zijne handelingen, als voorzitter van de afdeeling Buitenzorg der Maatschappij tot nut van 't algemeen, onze goedkeuring niet konden wegdragen. Wij beoordeelen geene personen maar alleen zaken, zooals onpartijdigen beoordeelaars past,

Het spijt ons voor het doorzigt van de redactie van het Schoolblad, dat zij in ons stuk (Java-Bode No. 63) geene teregtwijzing en waarschuwing heeft kunnen vinden, daar zij anders welligt ze ter harte had genomen en al haar geschrijf in No. 8 achterwege gelaten.

De uitnoodiging om met haar eene polemiek over paedagogische onderwerpen te openen slaan wij af, niet omdat wij ons niet op de hoogte der te behandelen zaken bevinden, zoo als de redactie van het Schoolblad zeer nederig aanmerkt, maar omdat wij, met het oog op al hetgeen wij over paedagogie in het Schoolblad (een enkel stuk slechts uitgezonderd) lazen, de overtuiging verkregen hebben, dat zij niet op de hoogte van dat onderwerp staat en welligt niet eens regt weet wat paedagogie is. Lezen wij toch niet in dat Schoolblad (No. 4 van 1853) eene redenering over *opvoeding* en *onderwijs* en *omgekeerd* en in No. 5 van dat zelfde jaar eene andere over *Instituut* en *Directeur*, die elk paedagoog van lagchen zullen doen schateren.

Dat het *Schoolblad* den *Java-Bode* zeer geschikt oordeelt, om door aankomende onderwijzers als kakographie te worden gebruikt, is zeer aardig. Wij herhalen echter, dat de *Java-Bode*, even als ieder ander groot dagblad, aan feilen in [illegible] en taal blootstaat en dat zulks om den grooten spoed, waarmede zoodanig blad moet gedrukt worden, zeer te vergeven is. Het Schoolblad echter moet correct, zeer correct zijn en der redactie van zoodanig blaadje, slechts eens in de maand uitkomende, kunnen geene fouten vergeven worden. En toch, de vitster zondigt herhaaldelijk: zij spreekt twee malen van *den* loftrompet, welk woord van het vrouwelijk geslacht is, zij laat *eene school-onderwijzer zich geneigd betoonen, eenen bevoegden persoon gevonden worden*, schrijft *lucratief* met eene *k* en *kakographie* met twee *c*'s, schoon het eerste, als van het latijn afkomende, *lucratief*, en het laatste, als van het grieksch afgeleid, *kakographie* moet geschreven worden, zoodat haar blad mede gevoegelijk, tegelijk met den Java-Bode, als foutief opstel aan hare taalkundige leerlingen ter verbetering kan worden gegeven. Welligt ware het aan te raden, dat die veel belovende (?) schooljongens de proeven van haar blad nazagen, alvorens ze in het licht kwamen en dus de fouten hunner heeren onderwijzers verbeterden. De correctie van het Schoolblad was en is altijd beneden het middelmatige en men stuit elk oogenblik op verkeerde letters en punctuatie.

En nu zijn wij aan de stukken van Jonathan en zijn halsvriend David genaderd en wenschen ook daarover nog een woord in het midden te brengen. Als hoofdopmerking laten wij vooraf gaan, dat pseudonym of anonym lasteren eene zeer onedele inborst verraadt. Men snijdt daardoor den aangevallene den weg af, zich met gelijke wapens te verdedigen. Tot meerdere veiligheid nog heeft *Jonathan* zich achter het schild van andere personen verborgen, die thans, nu hun eigenbelang gekrenkt is, op Dr. *Gastmann* smalen, hoewel zij hem vroeger wegens zijne geschiktheid en kunde tot de wolken verhieven. Doch het is laag zijne pijlen achter zulk eene borstwering af te schieten, en zijn pseudonym — Jonathan — toont wel bijbelkennis aan, maar toch altijd slechts eene, die niets met het hart gemeen heeft.

Jonathan zegt, dat wij in ons No. 63 niets bewezen hebben, doch *Jonathan*, als aanvaller van Dr. *Gastmann*, moest bewijzen. Hij deed sulks niet, om de eenvoudige reden, dat hij niets bewijzen kon! Boven toonden wij reeds aan, dat de opvoeding en het onderwijs van Dr. *Gastmann* wel degelijk goede vruchten hebben afgeworpen, en die vruchten konden *Jonathan* niet onbekend zijn.

Niet omdat het schoolgeld met *f* 15,— 's maands zoude verminderen, hebben wij gezegd, dat het onderwijs op Java op een vasten voet zoude geregeld worden, maar wel op grond van het bekend gemaakte prospectus der werkzaamheden te Herwijnen, in No. 42, 1856, van ons blad, opgenomen. »Waarom,'' vraagt Jonathan, indien hij dan den (sic) *ijverigen* directeur moet heeten, »heeft Dr. *Gastmann* zijne ervaring en inzigten in het onderwijs niet aan de commissie, door het gouvernement uitgenoodigd, om de noodige plannen, enz. te maken, voor eene inrigting, die voor geheel Nederlandsch-Indië eene weldaad zoude wezen, medegedeeld?'' Als de tijd daar is, dat Dr. *Gastmann* zijne verdediging, wij drukken ons verkeerd uit, zijn wedervaren in Indië, (want eene verdediging komt in geenen deele te pas) zal openbaar maken, zal *Jonathan* en zijne collega's zien, hoe vele en welke doorwrochte voorstellen, in het belang van opvoeding en onderwijs, door Dr. *Gastmann* het bestuur zijn aangeboden.

Alhoewel ook wij vernamen, dat de heer M...... voor de zaken van *Herwijnen* naar *Batavia* was gekomen en er zich nog andere personen, waaronder ook een der onderwijzers te Batavia, hadden aangeboden, om de betrekking te *Herwijnen* te erlangen, zoo is het ons nog niet zeker, ja zelfs hoogst twijfelachtig, of er immer op Java weder een instituut voor gymnasiaal onderwijs zal worden opgerigt. De tijd zal dit echter moeten leeren.

Reeds vroeger en ook thans beschuldigt *Jonathan bedektelijk* (want met een open visier waagt hij het niet op te treden) Dr. *Gastmann* van geldzucht en beweert dat de ouders, ten gevolge der hem toegestane subsidie van *f* 2000,— 's maands (de heer M...... eischt, naar wij vernemen, buiten nog andere voordeelen, *f* 2800,—) niet de minste vermindering van schoolgelden zouden hebben genoten, ja, dat Dr. *Gastmann* nog steeds rekeningen aan de ouders toezendt. Hadde *Jonathan* de zaak onderzocht en ware hij eerlijk man, alsdan zoude hij den goeden naam van den ver boven hem verheven Dr. *Gastmann* niet zoo lasterlijk hebben aangetast. De ouders hebben, in stede van *f* 75,— 's maands, gedurende 1856, niet meer dan *f* 60,— betaald, zoo als duidelijk uit de volgende rekening blijken kan.

Het schooljaar begon en eindigde met 15 Augustus en de ouders betaalden volgens de voorwaarden *f* 75,— 's maands, de vacantie daaronder begrepen, dus *f* 900,— 's jaars.

Van af Januarij 1856 (Dr. *Gastmann* ontving de subsidie eerst in Mei d. a.) tot 15 Augustus 1856 hebben de ouders slechts, over die 7½ maanden, eene som van *f* 450,—, in stede van *f* 562,50 betaald, zoodat het schoolgeld door Dr. *Gastmann* wel degelijk met *f* 15,— 's maands verminderd was, terwijl hij misschien nog langen tijd rekeningen voor onbetaalde schoolgelden zal moeten blijven rondzenden. Men ziet hieruit duidelijk wat laster al leugenachtigs uitvinden kan!

De stijl van *Jonathan*, die den onzen bedilt, is allerslechtst en hier en daar zelfs tot onverstaanbaarheid toe duister; ook hij spreekt van *den* loftrompet, dat Dr. *Gastmann den ijverigen Directeur* heeten moet, hij praat van *créeren*, *correcten*, *inventje*, *communicatie*, *traject* enz., als of voor die allen geene goede Nederduitsche woorden bestonden en volgt daarin zijn halsvriend *David*, die wel een Belg van geboorte schijnt, daar zijn korte brief van *primo*, *anticiperen*, *secondo* (Italiaansch! hoe geleerd is die man! of is het eene drukfout?) *inconsequent*, *errata*, *compres*, *crime* enz. spreekt, en dus een mengelmoes van talen oplevert, waarbij de Babijlonische spraakverwarring een kind mag heeten.

Niettegenstaande alle heeren school-onderwijzers te *Batavia* houden wij staande, dat de uitdrukkingen *eene ontstane leemte herstellen*, *den verren oceaan*, *indien men treffen wil*, zeer goed Nederduitsch en bij de schrijvers van het meeste [illegible]

Wij waren eerst, even als bij het schrijven van ons voorgaand stuk in No. 63, voornemens niets ter verdediging van Dr. *Gastmann* aantevoeren, doch wij weten het hoezeer de laster bij voorkeur boven de waarheid in *Indië* veld wint en gretig geloofd wordt, en daarom achtten wij ons verpligt, uit onbegrensde hoogachting voor den persoon en de verdiensten van Dr. *Gastmann*, het bovenstaande ter nedertestellen, alhoewel *Jonathan* voorzigtig of slow genoeg geweest is, zich steeds tot vervelens toe achter de veiligheidswoorden: *Door velen wordt er gezegd*, *er zijn die zeggen*, *het beweeren van dezulken*, *echter zijn er die zeggen*, *nu worden er nog wel aangetroffen*. *de min gunstige opinie*, *die door velen wordt geuit* enz. enz., te verschuilen.

Jonathan verwijt Dr. *Gastmann*, dat hij geen lid van het Nederlandsch Indische onderwijzers genootschap was, doch *Jonathan* vergeet, dat die Maatschappij werd opgerigt met het doel, om door wisseling van denkbeelden over *alles wat tot het lager onderwijs behoorde*, de belangen van dat onderwijs te bevorderen en die der onderwijzers te behartigen (zie algem. verslag van den staat van het schoolwezen over 1853 bladz. 44). Dr. *Gastmann* behoorde niet tot den stand van heeren school-onderwijzers, maar was een man van de geleerde wereld, die niets met hen had uittestaan en die zich zelven met geen lager onderwijs te bemoeijen had, en hij bleef dus wijselijk en bescheiden binnen de grenzen, die hem gesteld waren.

De redactie van het schoolblad schijnt even als *Jonathan* niet te weten of niet te begrijpen, dat de redactie van den Java-Bode één en homogeen is en zulks ook wezen moet, anders had die redactie niet van *den steller* maar van *de stellers* van het stuk in No. 63 van den Java-Bode gesproken en *Jonathan* zijne slotaanmerking achterwege gehouden.

Wij eindigen dit welligt reeds te uitgebreide stuk met de betuiging, dat de Java-Bode *niet* voornemens is op verdere aanmerkingen van het Schoolblad te antwoorden en wij laten dus hare redactie alle vrijheid, zoo lang en zoo veel te smalen en [illegible] als haar aangenaam wezen zal.

Dr. *Gastmann* roepen wij, bij al de scheeve beoordeelingen, waaraan hij thans blootstaat, de fraaije Ode van Le Franc de Pompignan op den dood van J. B. *Rousseau* en vooral het couplet, beginnende:

Le Nil a vu, sur ses rivages, etc.

voor den geest, terwijl wij ons dringend in zijn hooggeschat aandenken en vriendschap, bij zijn vertrek naar *Nederland*, blijven aanbevelen.

De Redactie van den Java-Bode.

Scheepsberigten.

Straat Sunda doorgezeild.

Datum.		Vlag.	Namen der Schepen	Gezagvoerder	Van	Datum.	Naar
Septemb.	12	Amerikaansch	Hurricane	Pery	Londen	28 Junij	China.
»	—	Spaansch	St. Trinidad	Corderd	Cadix	15 Mei	Manilla.
»	—	Amerikaansch	Indiaman	W. W. Smith	Boston	21 Junij	»
»	—	»	Fairy	S. Blish	New-York	20 »	
»	—	Nederlandsch	Alcor	van Oppen	Lamponge	8 Sept.	Batavia.
»	—	Amerikaansch	Oracle	A. D. Wood	Liverpool	4 Junij	Hongkong.
»	—	Z. M. stooms.	Amsterdam	lt. t/z. de Vries	Lamponge		
»	—	Z. M. »	Admiraal van Kingsbergen	lt. t/z. 1 kl. v. Bennekom	»		
»	13	Engelsch	Menam	N. Andrew.	Manilla	21 Julij	Londen.
»	—	»	Ser Ralp Abercrombie	A. Boyd	Sunderland	3 Junij	Hongkong.
»	14	»	Nymph	T. Leconteur	Londen	4 »	»
»	—	»	Confucius	Penner	Liverpool	3 »	»
»	—	Nederlandsch	Scheveningen	J. K. Annokke	Rotterdam	7 »	Batavia.
»	—	»	Koning en Vaderland	B. A. F. van Brugge	»	5 »	»
»	—	Engelsch	Daphne	W. Blaprok	Whampoa	1 Julij	Londen.
»	15	Amerikaansch.	Carrington	F. B, French	New-York		Hongkong.

Aangekomen Schepen te Batavia.

Datum.		Vlag.		Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Van.	Datum.	Agenten.
Septemb.	13	Amerikaansch.	schip	David Brown	Breadbarry	China		Paine, Stricker & Co.
»	14	Nederlandsch	»	Johanna Maria Christina	Gorter	Amsterdam		»
»	—	»	»	Hermine		Samarang		Dummler en co.
»	—	»	bark	Koophandel	Crevecoeur	»		G. Suermondt en co.
»	—	Nederl. Indisch	»	Eugoan		Riouw		Gezagvoerder.
»	—	»	schoen.	Mastora	Mohamat Amien	Banjermassing.		D. N. Buys en co.
»	16	Fransch	schip	Albert et Cezard	J. Dolu	Nantes		G Suermondt en co
»	—	Nederlandsch	»	Minister Pahud	J. M. Pfeill	Rotterdam		Haeger en Schuurman.
»	—	»	bark	Prins Veldmaarschalk	Immink	»		G. Suermondt en co.
»	—	»	»	Soolo	P. C. van der Meulen.	»		van Ommeren, Rueb en co.
»	—	»	»	Konink. Ned. Yachtclub	F. L. Jack	»		»
»	—	»	»	Alcor	van Oppen	Lamponge,		G. Suermondt en co.
»	—	»	»	Henriette	van Loenen	Glasgow		Adam en co.
»	—	»	»	Johanna Christina		Rotterdam.		Landberg, Bezoet de Bie & co
»	—	»	»	[illegible]		»		»
»	—	Nederl. Indisch	»	Said Alim	Said Alhadie	Indramayoe		B. J. Jacobs.
»	—	»	»	Lachmadie	Sech bin Sahak	Samarang		»
»	—	Bremer	schoen.	Antoinette		Buenos Ayres.		
»	—	Nederlandsch	»	Digna		Samarang		Gezagvoerder.
»	16	»	bark	Koning en Vaderland		Rotterdam		de Weerdt, Ruyl en co.
»	—	»	»	Scheveningen		»		»
»	—	»	»	Jan Schouten		»		
»	—	»	»	Admiraal Piet Hein	Hazewinkel	Amsterdam		Haeger. en Schuurman.
»	—	Z. M.	stooms.	Celebes	lt. t/z. 1. kl. de Man.	Soerabaya		

Vertrokken Schepen van Batavia.

Datum.		Vlag.		Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Naar
Septemb.	14	Nederlandsch	bark	Dirk Arnold	Geerling	Amsterdam
»	—	Zweedsch	»	Sophia	Birus	Zweden.
»	—	Nederlandsch	»	Sara Alida Maria	Teckelenburg	Soerabaya.
»	—	Nederl. Indisch	stooms.	Langan Lamongan.	Deighton	Samarang.
»	15	» »	brik	Noorfol	Sech Baoseer	Cheribon
»	17	Nederlandsch	bark	Koophandel	L. Crevecoeur	Rotterdam.
»	—	»	brik	Bantam	Van der Bolk	»
»	—	»	schip	Hermine	de Weerdt	Amsterdam.

In lading liggende Schepen te Batavia.

Vlag.		Namen der Schepen.	Gezagvoerder	Bestemming.	Agenten.
Nederlandsch	bark	Maria Diderica *	A. van Marion	Nederland.	Landberg, Bezoet de Bie en co.
»	»	Canton	H. J. Tweehuijs		Tiedeman en van der Burg.
»	»	Joan Melchior Kemper	Rosier	Wijnkoopers baai	B. Kopersmit en co.
»	bark	Timor *	Agema	Rotterdam via Padang	»
»	»	India *	d' Arnaud Gerkens	Rotterdam	Reynst en Vinju.
»	»	Senior	K. L. Swart	Golf van Perzie	C. Bahre en G. Kinder.
»	»	Alcijone	Haacke	Rotterdam via Padang	Busing, Schröder en co.
»	»	Maria Jacoba.	Lammerts		G. Suermondt en co.
»	bark	Willem I	Niedfeld		»
»	»	Amberawa	Buykes	Amsterdam	»
»	»	Alcor	Van Oppen.		»
»	»	Prins Veldmaarschalk	Immink		»
»	»	Palembang	J. Hoekstra	Nederland.	de Weerdt, Ruyl en co.
»	»	Anna Paulowna	W. Bell	Tjilatjap	Haeger en Schuurman.
»	fregat	Minister Pahud	J. M. Pfeill	Rotterdam	»
»	bark	Konink. Ned. Yacht Club *	F. L. Jack		van Ommeren, Rueb en co.
»	»	Soolo.	P. C. v. d. Meulen		»
»	»	Johanna Maria Christina	Gorter	Nederland	Paine, Stricker en co.
Nederl. Indisch	»	Fatahool Mobarak *	Mohamat Arip.	Samarang.	D. N. Buys en co.
» »	brik	Kim Tianhoat *	Goeij Bingkiat.	Samar. Soerab. Banjem	»
» »	bark	Maimoen *	Said bin Kassim	Soerabaya.	»
» »	»	Djelanie.	Said bin Alie	Soerabaya	»
» »	»	Atiat Ulbarie		Padang	»
» »	schoen.	Mastora	Moh. Amien		»
» »	brik	Rachmadie	Sech Gemar		»
» »	schoen.	[illegible]	Tan Tjinghiang	Cheribon.	B. J. Jacobs.
» »	»	[illegible]	Said Alhadie.	Kandanghauer	»
» »	»	Lachmadie	Sech bin Sahak		»
» »	brik	So-Ootdin.	Sech Basedja	Banka	»
» »	bark	Henriette *	Van Loenen	Soerabaya.	Adam en co.
Engelsch	»	Alice Brooks	Davidson	Adelaide	Hunter, Houghton en co.
»	brik	Wanderer	Gilbert	Sydnye	»
»	bark	Crishna *	Bullion	Sydney	»
»	»	Napoleon III. *	Crawfurd	Havre	Martin, Dyce en co.
»	»	Postonjee Bomanjee *	Grange	Singapore	»
»	»	Haltwhistle *	J. Patterson	Bremen	»
»	brik	Sooblas Salam *	Mahthar Saleijman		B. J. Jacobs
»	bark	Ashburton *	A. King	Holland	Metzendorff, Wilmans en co.
Zweedsch	bark	Oscar I	Morck	ter bevrachting.	Busing. Schröder en co.
»	»	Kroonprinses *	O. E. Bothen		Pitcairn, Syme en co.
Amerikaansch	bark	Cynthia. *	Barnet		Paine, Stricker en co.
»	schip	Oriental *	C. Nije	Amerika	Maclaine, Watson en co.
»	bark	David Brown *	Breadbarry	China	Paine, Stricker en co.
Deensch	»	Escort	Skiehye	California	»
»	»	Johana Julius *	Harpen	Hamburg	Tolken, Voget en co.
»	brik	John *	F. Looft	Copenhagen	C. Bahre en G. Kinder.
Fransch	bark	Albert Cesard	J. Dolu	Nantes	G. Suermondt en co.
Bremer	schip	Martha			Metzendorff, Wilmans en co.

De Particuliere Schepen zijn aangeduid met een *

Aangekomen schepen te *Samarang*.

Datum.		Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Van
Sept.	4	Ned.	bark Zeeland	Hazewinkel	Batavia.
»	5	N. I.	st. Langen Lamongan	T. Deighton	Soerabaya.
»	—	Ned.	schip van Dam van Isselt	J. F. Graadt	Batavia.
»	6	N. I.	brik Gatmeer	Sech Baoesoer	Grissee.
»	—	Ned.	schip Doctrina et Amicitia	P. Haagsma	Batavia.
»	7	Brem.	schip Clemens	A. F. Hunteman	»
»	8	N. I.	stooms. Banda	C. C. L. Neyts	Soerabaya.
»	9	Eng.	schip Ann Adamson	J. Adamson	Batavia.
»	—	N. I.	schoen. Venus	Kotto	Balie Bad.
»	—	Ned.	bark Jacoba en Christina	J. O. Berk	Batavia.
»	10	»	bark Vondel	B. Verhagen	Batavia.
»	—	N. I.	schip Amana Tulbarie	Sech Bantak	Sumanap.

Vertrokken Schepen van *Samarang*.

Datum.		Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Naar
Sept.	6	N. I.	st. Langen Lamongan	T. Deighton	Batavia.
»	7	»	brik Lina	Ko Lam Hay	Muntok.
»	9	Ned.	brik Bantam	van den Balck	Batavia.
»	—	N. I.	stooms. Banda	C. C. L. Neyts	»
»	—	»	brik Djenoer	Said Alie	»
»	10	Ned.	schip Hermine	de Weerdt	»
»	—	»	bark Zeeland	Hazewinkel	Soerabaya.
»	—	»	bark van Dam van Isselt	J. F. Graadt	»
»	—	N. I.	schoener Mastora	Mohamat Amin	Batavia.
»	—	Ned.	schoen. Koophandel	L. Crevecoeur	»

In lading liggende Schepen te *Samarang*.

Vlag.		Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Bestemming.	Agenten.
Nederl. Indisch	schoen.	Anna Johanna	Tjoa Tjien Tjoan	Banka	Gezagvoerder.
» »	bark	Bientang Anom	J. van Hulstyn		»
» »	bark	Marianne Anthoinette	J. C Lebert	Batavia	B. Kopersmit en co.
» »	bark	Naga Laut	F. A. P. Wentholt	»	»
» »	brik	Eljeser	Said Aboebakar	Singapore	Gezagvoerder
Bremer	schip	Anna Lange	J. D. Baschen	Nederland	Wermuth en co.
Nederlandsch	brik	Gatmeer	Sech Baoesoer	Banka	Gezagvoerder.
«	schip	Doctrina et Amicitia	P. Haagsma	Nederland	B. Kopersmit en co.
Bremer	»	Clemens	A. F. Hunteman	Percie	van den Broek en Veeckens.
Engelsch	»	Ann Adamson	J. Adamson	Holland	C. Damnitz en co.
Nederlandsch	»	Jacoba Christina	J. O. Berk		Dorrepaal en co.
»	»	Vondel	B. Verhagen		»
Nederl. Indisch	»	Amana Tulbarie	Sech Bantak		Gezagvoerder.

Aangekomen schepen te *Soerabaya*.

Datum.		Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Van
Sept.	5	N. I.	schoen. Kembang Djepoen.	Liem Kongtiok	Samarang.
»	—	Ned.	bark Princes Sophia	B. Spanderman	Batavia.
»	6	N. I.	stooms. Ambon	Hugenholtz	Makasser.
»	—	»	schip Volney	C. J. Gigand	Batavia.
»	—	Fr.	bark Phoebus	C. F. Bock	»
»	8	Ned.	schip Osiris	W. H. Cramer	»

Vertrokken schepen van *Soerabaya*.

Datum.		Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Naar
Sept.	6	Ned.	bark Gouv. Gen. Rochussen	C. La Sueur.	Nederland.
»	—	N. I.	» Djoemoeroet	Oey Boe	Balie (Pad)
»	7	»	stooms. Banda	C. C. L. Neyts.	Batavia.
»	—	Ned.	bark Bommelerwaard	F. H. A. Loos.	Nederland.
»	—	N. I.	schoen. de Vriendschap	Abiedin	Ternate.
»	—	»	» Masbrook	Said Madegie	Banjermas.
»	—	»	bark Aldjoesoer	Said Segaf	Pontianak.
»	—	Ned.	» Australien	J. C. Harten	Nederland.

In lading liggende Schepen te *Soerabaya*.

Vlag.		Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Bestemming.	Agenten.
Nederl. Indisch	kotter	Eduard	Bagong	Batavia	Gezagvoerder.
Nederlandsch	schip	Per Aspera Ad Astra	J. Admiraal	Nederland	Adam en co.
Nederl. Indisch	schoen.	Argo	Massingham	Cher. en Sidokaree	Van Leeuwen en co.
»	bark	Arief Banjarmas.	Mohamat Arip.	Banjarmassing	Gezagvoerder.
»	»	Soedulgair	Sech Bargebe	Sam. en Batavia	»

AANGEKOMEN PASSAGIERS TE BATAVIA

van den 13 tot en met den 16 September 1856.

Met het Ned. schip *Johanna Maria Christina*, kapt. *Gorter* de heer *Frank*, van *Amsterdam*.

Met het Ned. schip *Soolo*, kapt. *van de Duilen* de heer *Foucalt*, van *Rotterdam*.

Met het Ned. schip *Minister Pahud*, kapt. *Pfeill*, de heeren *de Rochemont en echtgenoot*, *Verhey*, van *Rotterdam*.

Met de N. I. schoener *Digna*, kapt. *Alhadie*, de heer *Hofland*, van *Indramayoe*.

Overzee de heer *J. F. Keijner*, van *Tagal*.

Overzee de heer *A. van Stralendorff*, van *Tjiringin*.

VERTROKKEN PASSAGIERS VAN BATAVIA

van den 12 tot en met den 15 Sept 1856.

Met het N. I. stooms *Langan Lamongan*, kapt. *Deighton*, de heer *John W. Raijan*, Mejufvr *Louise Deimelles*, de heeren *F. H. Meing*, *C. F. van den Broek*, *E van Damme*, *Bosch*, Mev *Clignett*, naar *Samarang*.

Overzee de heer *F. L. Samuels*, naar *Tanara*.

Overland de heer *L. W. Stacker*, naar *Preanger Regentschappen*.

Handelsberigten.

Aan- en Uitvoer te Batavia van den 2 tot en met den 11 Sept. 1856.

AANVOER.

Van Indramaijoe per praauw sampang gez. div.

336 pic. rijst. *Tan Agiok.*

Van Cheribon per praauw sampang gez. Oenoes.

380 pic. rijst. *Oeij Thoen.*

Van Sydney per Eng. schip *Wanderer*, gez. Gilbert. agt. Hunter Houghton en co.

3 vn. vleesch. 2 do. spek. 1 ton aardappelen. *Agenten.*

Van Dordrecht per ned. schip *Timor*, gez. Agema. agt. Kopersmit en co.

400 tonn. steenkolen. *Order.*

Van Palembang per ned. ind. schip *Kim Hoatseng*, gez. Lim Bianwtioe.

253 $^{30}/_{100}$ pic. rotting. 11 $^{80}/_{100}$ do. benzoin. $72/_{100}$ do. was. 188 $^{32}/_{100}$ do. koffij. 233 $^{70}/_{100}$ do. gambier. *Gezagv.*

120 $^{30}/_{100}$ pic. gutta percha. 10 $^{10}/_{100}$ do. tabak. *Tjoe Tjoeseeij.*

98 pic. dammer. *Kangoemdjoe.*

2 pic. was. 2 $^{30}/_{100}$ do. dammer. *Gue Tjoan.*

Van Indramaijoe per praauw sampang gez. div.

476 pic. rijst. *Tan Tsoeijneg en Oeij Tjo.*

Van Soerabaya per Am. schip *Oriental*, gez. C. Nije. agt. Maclaine Watson en co.

12 zakk. tarwe. 1 oude wagen. *Aan boord gebleven lading.*

5000 ps. koehuiden. 158 $^{12}/_{100}$ pic. rotting. 7 $^{64}/_{100}$ do. notenmuscaat. 8 $^{26}/_{100}$ do. foelie. *Fraser Eaton en co.*

Van Hauk per praauw sampang gez. div.

845 pic. rijst. div. Chinezen.

Van Bopassie per praauw sampang gez. div.

700 pic. rijst. div. Chinezen.

Van Krawang per praauw sampang gez. div.

96 krandj. suiker. *Reijnst en Vinju.*

Van Pasilian per praauw sampang gez. div.

350 pic. rijst. *Lie Tiang.*

Van Tanara per praauw sampang gez. div.

350 pic. rijst. *Lim Gam en Lim Ngoloen.*

Van Cheribon per praauw Tjemplong gez. div.

630 pic. rijst. *Diarman en Dulloh.*

Van Indramaijoe per praauw Majang gez. div.

3261 pic. rijst. div. Chinezen.

Van Billiton per ned. ind. schip *Srie Billiton*, gez. Saloe. agt. Reijnst en Vinju.

213 schuitjes tin. 350 ps. kadj. matten. *Agenten.*

Van Rotterdam per ned. schip *Pieter Schoenmakers*, gez. van Varelen. agt. G. Suermondt en co.

37 ks. provisien. *v. Ommeren Rueb en co.*

20 led. leggers. 3 vn. inh. 160 kannen. 21 md. bier. *Agenten.*

Van Pasoeroean per ned. schip *Henriette Maria*, gez. de Beer. agt. Kopersmit en co.

500 pic. tin. 140 do. rotting. 9001 $^{00}/_{100}$ do. suiker. 3990 do. koffij. *N. H. M.* lading voor Nederland.

Van Bandjermassing per ned. ind. bark *Fatahool Moebarak*, gez. Moh. Ariep.

3600 boss. rotting. 16,210 ps. mal. matten. 10 cod. dayak matten. 1000 ps. kadjang matten. *Gezagv.*

100 tonn. steenkolen. *Gouvernement.*

Van Tagal per praauw Maijang gez. div.

5 koij. rijst. 154 pic. suiker. *Ko Thaikien, Keyoeso en Oeij Phoon.*

Van Indramaijoe per praauw sampang gez. Narie.

252 pic. rijst. *Oeij Pokong.*

Van Cheribon per praauw sampang gez. div.

600 pic. rijst. *Lie Angie en Tio Simbie.*

Van Pamanoekan per praauw sampang gez. Djalioen.

30 kn. thee. *Hefland.*

Van Passilian per praauw sampang gez. div.

550 pic. rijst. *Lie Tiang.*

Van Balinjoman per praauw sampang gez. Tjôbek-

25 pic. rijst. *Sim Kioo.*

Van Tagal per praauw Maijang gez. div.

28 koij. rijst. div. Chinezen.

Van Indramaijoe per ned. ind. schip *Fhida Rachman*, gez. Sech Abdul Rachman Belfagie.

2100 pic. rijst. *Order.*

Van Pecalongan per ned. ind. schip *Batavia*, gez. Tjio Keseng.

163$^{19}/_{100}$ pic. tabak. *Oeij Tiangseng.*
163$^{19}/_{100}$ pic. suiker. *Kopersmit en co.*
133$^{00}/_{100}$ pic. suiker. *O. J. M. v. Adm. en L.*

Van Padang en Bencoelen per ned. ind. stoomb. *Macasser*, gez. Schmidt. agt. Cores de Vries.

1 kt. sarongs. *Said Oemar Hindoean.*
30 pic. cassia. *Bahre en Kinder.*
1 vat cognac. 2 vn. vleesch. *Order.*
12 pic. notenmuscaat. 2$^{80}/_{100}$ do. foelie. 19$^{75}/_{100}$ dammer. *Abd. Kaoem.*
10$^{1}/_{2}$ pic. notenmuscaat. 1 do. foelie. 415 do. zw. peper. *Goan Mo.*

Van Samarang per ned. ind. stoomb. *Koningin der Nederl.*, gez. Batten. agt. Maclaine Watson en co.

900 ps. koehuiden. 10 zakk. cubeben. 1 pakje juweelen. 1 kt. boeken en papieren. 3246$^{3}/_{4}$ ℔ indigo. 1 kt. diversen. 1 do. monsters. 2 pakk. leder. 5 krandj. suiker. *Order.*
1 krandj. suiker. *Koster.*
41 coll. gouv. goederen. *Gouvernement.*

Van Wanasiepie per praauw sampang gez. Boeng.

54 krandj. suiker. *Paine Stricker en co.*

Van Pamanoekan per praauw sampang gez. div.

380 pic. rijst. *Tisboen en Lim Djiekiem.*

Van Indramaijoe per praauw sampang gez. div.

462 pic. rijst. *Lie Liam en Tjieng Yiemseng.*

Van Tanara per praauw sampang gez. div.

690 pic. rijst. div. Chinezen.

Van Cheribon per praauw sampang gez. div.

555 pic. rijst. *Kerto.*

Van Mauk per praauw sampang gez. div.

855 pic. rijst. div. Chinezen.

Van Indramaijoe per praauw sampang gez. Kiedien.

252 pic. rijst. *Tjia Hong.*

Van Samarang per ned. ind. schip *Kiem Tianghoat*, gez. Goei Bengkiat.

van Bandjermassing.

58$^{52}/_{100}$ pic. gutta percha. 13,696 boss. rotting. 108 pr. herten hoorns. *Gesagv.*
40$^{883}/_{1280}$ thails stofgoud. 100 tonn. steenkolen. *Gouvernement.*

Van Indramaijoe per praauw sampang gez. Mok.

236 pic. rijst. *Yap Tjien.*

Van Adelaide per Zw. schip *Kroonprinces*, gez. Bothen. agt. Pitcairn Syme en co.

1 kt. cognac. 1 do. wijn. 1 do. bier. 1 do. kat. goederen. *Bergurt.*

Van Samarang per ned. ind. stoomb. *Langan Lamongan*, gez. Deighton. agt. Maclaine Watson en co.

4 katjes loodwit. 4 ks. slendangs. *f* 9000.— zilv. munt. *Order.*
20 kn. diversen. 12 coll. houtwerken. *Gouvernement.*

Van Pamanoekan per ned. ind. schip *Maijmoen*, gez. Said Abd. Rachman bin Kassim.

1833$^{22}/_{100}$ pic. koffij, 3070$^{62}/_{100}$ do. suiker. *Reijnst en Vinju.*

Van Samarang per Eng. schip *Haltwhistle*, gez. Patterson. agt. Martin Dyce en co.

Lading voor Bremen.

100 pic. rotting. 5102$^{36}/_{100}$ do. suiker. *MacNeill en co.*

Van Tjikandie per praauw sampang gez. ....

300 pic. rijst. *Maclaine Watson en co.*

Van Tagal per praauw Maijang gez. div.

16$^{1}/_{2}$ koij. rijst. div. Chinezen.

Van Tanara per praauw sampang gez. div.

610 pic. rijst. div. Chinezen.

UITVOER.

Naar Nederland via Pecalongan per ned. schip *Twee Gezusters*, gez. de Wilde. agt. Kopersmit en co.

140 lasten steenkolen. *Cores de Vries.*
450 pic. guano. *N. H. M.*
33 coll. gouv. goederen. 14 stav. 2 boss. div. ijzerwerk. *Gouvernement.*

Lading voor Nederland.

350 pic. tin. 75 do. rotting. *N. H. M.*

Naar Nederland via Samarang en Soerabaya per ned. schip *Vondel*, gez. Verhagen. agt. van Ommeren Rueb en co.

30 led. leggers. 16 ks. manufacturen. *Order.*
10 ankers. 4 kn. gomelastiek. *N. H. M.*
Zie verdere lading voor Samarang en Soerabaya. Java-Bode dd. 3 Sept. 1856 no. 71.

Lading voor Nederland.

400 pic. tin. *N. H. M.*

Naar Nederland via Soerabaya per ned. schip *S. van Heel*, gez. van de Waal. agt. Landberg Bezoet de Bie en co.

80 pic. rotting. *Moormann en co.*

Naar Cheribon per praauw sampang gez. Dool.

38 ks. div. lijnwaden. *Lim Djie.*

Naar Amsterdam per ned. schip *Pauline*, gez. Post. agt. Haager en Schuurman.

15 ks. ingem. vruchten. *v. d. Weijssenberg.*
594 ps. buffelhuiden. 37 pic. notenmuscaat. 5$^{10}/_{100}$ do. foelie. 1083 do. suiker. *Metzendorff Wilmans en co.*
1890 pic. rijst. *Tiedeman en v. d. Burg.*
20,205 ℔ indigo. *Moormann en co.*
50/$_{1}$ legg. arak. *van Ommeren Rueb en co.*
25 balies kamfer. *Mc. Ewen en co.*
130/$_{1}$ legg. arak. 2362/$_{2}$—200/$_{2}$ ps. buffelhuiden. 546/$_{1}$—18/$_{2}$ ps. koehuiden. 6560 ℔ java thee. 1090 do. indigo. 130 pic. rotting. 4061 do. rijst. *Agenten.*
3890 pic. rijst. 1091 do. suiker. 50 do. witte peper. 5$^{1}/_{2}$ do. notenmuscaat. 120 do. gom dammer. *de Weerdt Ruyl en co.*
24$^{75}/_{100}$ pic. notenmuscaat. 3$^{00}/_{100}$ do. foelie. *Hunter Houghton en co.*

Naar Tagal per praauw Maijang gez. Wanrien.

5 ks. wit katoen. 100 pic. zw. ijzer. *Tan Tekbie.*

Naar Samarang per ned. ind. schip *So-ootban*, gez. Sech Alie bin Achmat Banseer.

100 md. bier. 33 vn. bier afgetap. 1 vat krijt. 5 ks. veeren en assen. *Jacometti en co.*
1 kt. gedr. katoen. uit entrep. 3 ks. gedr. katoen. *Hunter Houghton en co.*
30 vs. kruid. *Adam en co.*
20 ks. kruid. *van Riet en ter Gouw.*
80 vs. kruid. *Busing Schröder en co.*

Naar Tagal per praauw Maijang gez. Rarwan.

4 ks. div. lijnwaden. *Lim Djie.*

Naar Tagal per praauw Maijang gez. Kolleng.

12 ks. div. lijnwaden. *Lim Hoa.*
1 kt. zijde stoffen. *Ong Goanlieng.*

Naar Engeland via Soerabaya per Eng. schip *Fernulia*, gez. W. Ellison agt. Maclaine Watson en co.

540 pic. rijst. *Agenten.*
120 pic. dammer. 38$^{1}/_{2}$ do. gomelastiek. *Hunter Houghton en co.*

Naar Nederland via Samarang per ned. schip *Jacoba Christina*, gez. Berk agt. Haager en Schuurman.

6 ks. likeur en bitter 3 do. chocolaad 1 kt. modewaren *Gesagv.*
Zijnde aan boord gebleven lading van Nederland. Zie verdere lad. voor Samarang. Java-Bode dd. 3 Sept. 1856 No. 71.

Naar Cheribon per praauw sampang gez. Jaka.

5 kt. div. lijnwaden. 5 corg. zijde slendangs. *Lim Seng.*

Naar Australie per Eng. schip *Swan*, gez. W. Simpson. agt. Moormann en co.

3866 pic. suiker. 389 do. koffij. 130 do. rotting. 105 do. rijst. 25 do. zw. peper. 70 do. gram- 1 do. nagelen. 2 do. foelie. 2 do. notenmuskaat. 20 do. klapp. olie. 2200 klappers. 87 pakk. mansouw. 1250 ps. goeni zakken. 2$^{1}/_{2}$ legg. arak. 600 bezems. 2 vn. plech. 1 do. meel. 1 compas en verrekijker. *Agenten.*
100/m. man. sigaren. uit entrep. *Mc. Ewen en co.*
30 roll. chin. matten. uit entrep. *Haager en Schuurman.*

Naar Nederland per ned. schip *Henriette Maria*, gez. de Boer agt. Kopersmit en co.

500 pic. tin. 140 do. rotting. 9001$^{66}/_{100}$ do. suiker. 4740 do. koffij. 400$^{346}/_{1000}$ do. notenmuskaat. *N. H. M.*

Naar Nederland via Wijnkoopersbaai per ned. schip *Staatsraad Baud*, gez. de Jong agt. Kopersmit en co.

140 pic. rotting. 1100 do. tin. 4000 do. koffij. 10/m. goeni zakk. *N. H. M.*

Naar Samarang en Soerabaya per ned. schip *Vier Gebroeders*, gez. Haken agt. Moormann en co.

1 ks. kaarsen. *Engelkard en co.*
1 ks. kaarsen. *Bahre en Kinder.*
1 kt. manufact. *Agenten.*
1 kt. wijn. *Paine Stricker en co.*
14 kt. manufact. *Order.*
430 blokk. zink. 2487 stav. ijzer. 9 kt. kramerijen. 650 coll. manufacturen. *Agenten.*
8 coll. manufact. *de Weerdt Ruyl en co.*
Zijnde aan boord gebleven lading van Nederland. Zie verdere lad. voor Samarang en Soerabaija. Java-Bode dd. 10 Sept. 1856 no. 73.

Naar Padang per ned. ind. schip *Sostan Iskander*, gez. Zoutman. agt. Anderson Tolson en co.

45 pic. suiker. 14 coll. provisien. 8 vn. meel. 2 ks. rozijnen. 150 keld. genever. 15 pic. gadoeng. *Lim Hoa.*
50 md. aardewerk. 50 pic. hoepel-ijzer. 1 kt. lastings. 1 do. parasols. 1 do. naalden. 1 do. kop. knoopen. 10 doz. schoppen. *Agenten.*
163 ks. ruwe katoen. *Moormann en co.*
83 pic. suiker. 29 do. ambalo. *Maclaine Watson en co.*
3 ks. diversen. 12 do. valsch gouddraad. (11$^{20}/_{100}$ pic. tabak. uit entrep.) *Lim Hoa.*
1 bl. lastings. 1 kt. drills. 4 do. wit katoen. 6 do. chitzen. 2 do. indiennes. 4 ks. wit katoen. 4 do. slendangs. 5 do. geel-katoen. uit entrep. *Pandel en Stiähaus.*
2 ks. naalden. 4 do. kramerijen. 3 do. speelkaarten. 1 do. [illegible] 1 do. glaswerk. 1 vat ijzerwerk. 2 ks. parfumerien. *Bahre en Kinder.*
10 ks. ongebl. katoen. *Pitcairn Syme en co.*
13 md. aardewerk. *Agenten.*

Naar Samarang per ned. ind. stoomb. *Koningin der Nederl.*, gez. Batten. agt. Maclaine Watson en co.

8 ks. shertings. *Burt Mijrtle en co.*
22 ks. wit katoen. 3 do. ongebl. katoen. *Lim Seng.*
4 ks. slendangs. uit entrep. 22 ks. cambrics. 3 do. jaconets. 2 do. madapollams. *Martin Dyce en co.*
18 ks. koper. *Bahre en Kinder.*
3 ks. blad-koper. *Gouw Kiankian.*
10 zakk. tarwe. *Dummler en co.*
129 coll. gouv. goederen. *Gouvernement.*
5 ks. bl. katoen. 43 do. madapoll. 10 do. ongebl. katoen. 5 do. blad-koper. *Pitcairn Syme en co.*
25 vn. bier. 1 kt. tjindees. *van Riet en ter Gouw.*
2 ks. koopmanschappen. *John Pryce en co.*
90 ks. wit katoen. 1 bl. ongebl. katoen. 1 kt. kramerijen. *Gouw Kiankian.*
76 ks. div. koopmanschappen. *Lim Djie.*
15 coll. gouv. goederen. *Gouvernement.*
1 kt. zijde stoffen. *Platen.*
10 hammen. 10 kazen. 1 kt. ansjovis. 1 do. haring. *L. Meijer.*
1 bl. laken. *Burt Mijrtle en co.*
30 pic. was. uit entrep. *Said aleewie Atas.*
1 pakje boeken. 1 do. regaal. *Agenten.*
12 ks. opium. 8 do. kleeding-stukken. 172 coll. gouv. goederen. *Gouvernement.*
2 ks. doeken. *Mc. Ewen en co.*
1 kt. boeken. *Lange en co,*
54 ks. ongebl. katoen. 10 vn. meel. 1 bl. drills. 1 kt. madapoll. 1 kt. bl. katoen. 1 kt. a. r. katoen. *Pitcairn Syme en co.*

Naar Soerabaya per ned. ind. schip *Bachtmastora*, gez. Said Ibrahim Alhabesij.

40 zakk. gadoeng. 500 pakk. coriandarzaad. 125 do. zw. zaad. 185 pic. salpeter. *Arathoon.*
27 coll. lampen. *Moormann en co.*
2 ks. lampen. 1 do. schilderijen. 1 do. tapijten. 1 do. glaswerk. 1 do. kramerijen. 4 do. pruimen. 10 do. jostiks. 10 do. genever. 1 do. beschuit. 1 do. tapijten. 2 do. hoeden. 1 do. waschstellen. 1 do. kantoorbehoeften. 2 do. kinderwagentjes. 1 do. beschuit. 3 do. kousen. 2 do. kramerijen. 1 do. hoeden. 1 do. porcelein. 3 do. schilderijen. 5 do. provisien. 2 blikk. trommels. 8 ks. parapluien. 35/m. man. sigaren. 3 ks. eau de cologne. 1 kt. karaffen. 49 ks. porcelein. 5 coll. pleet en glaswerk. 1 kt. zadels. *Vaupel en co.*
2 anker-ketttingen. *Moormann en co.*
2 ks. lampen. *John Pryce en co.*
1 wagen. *van Leeuwen en co.*
124 kalb. ghie. *Andreas en co.*
50 ks. cognac. uit entrep. 2 ks. kantoorbehoeften. 2 do. hoeden en petten. 9 do. vruchten op water. 15 coll. provisien. *de Fiennes en co.*
10 vn. meel. *Martens en co.*
129 blikk. meel. 72 ks. siropen. 1 do. suikerwerk. 1 do. banket. *D. N. Buys en co.*
1 kt. porcelein. *Gebr. Roselje en co.*
4 ks. sarongs. uit entrep. 80 ks. wijn. 69 do. provisien. 1 vat ijzerwerk. 1 kt. kleedingstukken. 1 do. lucivers. 1 do. hoeden. 1 do. medicijnen. *Bahre en Kinder.*
1 vat kramerijen. 1 do. ijzerwerk. *Metzendorff Wilmans en co.*
2 ks. koopmanschapp. 2 do. provisien. *Vaupel en co.*
5000 ps. goenie-zakken. 10 do. parapluien. *Busing Schröder en co.*

10 ks. wijn. 12 do. azijn. 1 do. likeur. 20 md. min. water. *van Riet en ter Gouw.*
78 ks. blad-koper. 15 vn. spijkers. *N. H. M.*
11 zakk. gadoong. *Joakim.*
22 ks. kaarsen. (50 ks. cognag. uit entrep.) *Louran en v. Walcheren.*
50 ks. bier. uit entrep. *Landberg Bezoet de Bie en co.*
50 keld. lijnolie. *Landberg en Zoon.*
40 ks. champagne. uit entrep. 1 kt. flanel. *Meijer.*
3 ks. a. r. zw. katoen. uit enterp. *Mc. Ewen en co.*
10 vn. koolteer. 80 kn. zeep. 7 do. gember. 10 keld. lijnolie. [illegible] vn. koolteer. 40 do. loodwit 20 do. krijt. 10 do. *Plump en co.*
4 ks. bakjes. *Arathoon.*
399 pic. ijzer. *Martin Dyce en co.*
68 pic. ijzer. *Metzendorff Wilmans en co.*
152 md. aardewerk. 400 ks. zeep. 7 kalb. wijn. 4 planken. 50 zakk. zaad. *Arathoon.*
30 ks. kruid. *Adam en co.*

Uitvoer te Samarang *van den 28 Aug. tot en met den 4 Sept.* 1856.

UITVOER.

Naar Nederland per Eng. schip *Wacousta*, gez. A. Henderson.

118 pic. bindrotting. 6160 ℔ indigo en 8996 pic. suiker. *B. Kopersmit en co.*
764 st. buffelhuiden. 200 st. koehuiden en 9328 ℔ indigo. *van den Broek en Veeckens.*
348 ℔ indigo en 1 kt. chin. lakwerk. *van Maanen en co.*
3503 pic. suiker *MacNeill en co.*
2907 pond. indigo. *Wermuth en co.*
4436 en een halve pond. indigo. *Derrepaal en co.*

Naar China per Amer. schip *Witch*, gez. S. van Hulsten.

200 pic. bindrotting. 1500 do. rijst en 504 do. olie-koeken. *Tjan Kam Soei.*
5588 pic. rijst. *Tan Tjong Wali.*

Aan- en Uitvoer te Soerabaija *van den 26 Aug. tot en met den 2 Sept.* 1856.

AANVOER.

Van Macao per Portug. schip *Maria Carlota*, gez. J. M. Pereira. agt. Fraser Eaton en co.

f 6340 sp. matten. *Fraser Eaton en co.*
50 zijde zakdoeken. 12 gordels [illegible] 77 [illegible] kokers. 16 [illegible], div. galanterie-waren. 1 st. witte zijde doeken. *Gesagv.*

Van Batavia per ned. ind. schip *Argo*, gez. Hassingham. agt. van Leeuwen en co.

Zie Uitvoer te Batavia Java-Bode dd. 3 Sept. 1856 no. 71.

UITVOER.

Naar Timor Koepang per ned. ind. schip *Menado*, gez. Pectoom.

175 koij. steenkolen. (gruis) *W. Cores de Vries.*
10 doz. old. cognac. 15 doz. old. madera. 26 st. jaconets. 25 pic. suiker. 3 vn. boelemmermessen. 50 keld. genever. *van Hek en co.*
2 kn. madapoll. 1 kt. katoen. *N. H. M.*

Naar Nederland via Pasoeroean per ned. schip *Stad Amsterdam*, gez. M. van Gijsel.

418 krandj. suiker. wd. 1504$^{58}/_{100}$ pic., 870 schuitjes tin. 200 pic. rotting. *N. H. M.*

Naar Balie per ned. ind. schooner *Kiem Ingoan*, gez. Ho Kongpoeij.

4 kn. gedr. katoen. *Mc. Millan Marten en co.*
4000 st. dakpannen. 4 kn. thee. 50 pakjes valsch passement. 1 pic. krandj. suiker. *Ho Kongpoeij.*

[illegible]

gez. K. B. de Weerd.

539 vs. suiker 1000 st. koehuiden. 80 pic. rotting. *N. H. M.*

Naar Nederland en Probolingo. per ned. schip *Straat Balij*, gez. van de Ven.

533 krandj. suiker. *N. H. M.*

Naar Balie per ned. ind. bark *Hing Goan*. gez. Haas Agoos Mohamat Taijip.

53 kn. lijnwaden. *Ruyl Cramer en co.*
1 kt. gedr. slendangs. *Mc. Millan Marten en co.*
4 kn. en bn. lijnwaden. 5 kn. amfioen. *Fraser Eaten en co.*
7 kn. calicots. *Schimmelpenninck en co.*
1$^{62}/_{100}$ pic. koperwerk. 4$^{5}/_{100}$ pic. zw. ijzer. 67 kat. koperwerk. 2000 st. dakpannen en kleinigheden. div. Arabieren.

Naar Australie per Eng. schip *Messenger*, gez. F. Devine.

40 vs. vleesch. *Fraser Eaten en co.*

Naar Macasser, Timor en de Molucces per ned. ind. stoomb. *Padang*, gez. B. L. Schipper.

6 kn. manufacturen. *Fraser Eaten en co.*
2 kn. ginghams. *van Leeuwen en co.*
4 kn. ijzer-waren. *Kruer von Oven en co.*
3 kn. staande lampen. 2 kn. roode wijn. [illegible] *de Charon de St. Germain.*
210 keld. arak. 1200 pic. rijst. 2 kn. en 1 tromm. kramerijen. 2 pakk. bereid leder. 5 pic. rijst. 5 tromm. gem. kleederen. 6 coll. kramerijen. 2 kn. provisien. 9 coll. provisien. *W. Cores de Vries.*
1 kt. jagtgeweer en pistolen. *Karthaus en co.*
1 kt. kleedingstukken. *Kruer von Oven en co.*
20 karren assen. 40 karren wielen en 1 kt. ijzer-waren. 10 kn. bier. *Gebr. van Delden.*
50 kn. oude roode wijn. *van Leeuwen en co.*
2 kn. sarongs. *Mc. Millan Marten en co.*
1 kt. kramerijen. 9 kn. manufacturen. 50 keld. genever. 7 kn. oude roode wijn. 175 vs. loodwit. 20 vs. zw. verf. 2 kn. sp. kaarsen. 150 keld. arak. *Ruyl Cramer en co.*
3 kn. haring. 1 kt. schrijfbehoeften. 1 tromm. zijde kleederen. *W. Cores de Vries.*
21 kn. manufacturen. *Adam en co.*
1 kt. binres amfioen. 1 kt. witte madapollams. *Fraser Eaten en co.*
1 kt. paardentuig. *Karthaus en co.*
4 kn. roode wijn. 6 vs. boter. 2 vn. vleesch. 4 kn. bier. 1 kt. [illegible] pens en 1 kt. saucijs de boulogne. *W. Cores de Vries.*
2 kn. instrumenten en provisien. *Schimmelpenninck en co.*
1 kt. sarongs. *Fraser Eaten en co.*
12 kn. lijnwaden. *Ruyl Cramer en co.*
4 vs. boter. 1 vaatje spek. 1 kt. [illegible]. 1 vaatje kanarie-olie en kleinigheden. *Gebr. [illegible]*
2 kn. ijzer-waren. *Kruer von Oven en co.*
1 kt. dames [illegible] kleinigheden. *van der Elst.*
1 kt. dranken. *Karthaus en co.*
1 kt. [illegible] doeken. *W. Cores de Vries.*
2 kn. bl. katoen. *N. H. M.*
2$^{10}/_{100}$ pic. rood koperwerk. 275 ℔ waskaarzen. 25 katjes. koperwerk. 20 pic. koffij 300 do. rijst. 200 pakk. chin. speelkaarten. [illegible] kn. lijnwaden en div. kleinigheden. div. Arabieren.

Naar Boston en Batavia per Am. schip *Oriental*, gez. Crocker Nijl.

5000 st. koehuiden. 158$^{12}/_{100}$ pic. rotting. 7$^{40}/_{100}$ do. notenmuscaat en 8$^{20}/_{100}$ do. padie. *Fraser Eaton en co.*

GEDRUKT EN UITGEGEVEN TE BATAVIA BIJ W. BRUINING.